

BILTEN SLOVENSКИH KATOLIŠKIH IZOBRAŽENCEV (SKI)
IN SOCIALNE AKADEMIJE

PRISPEVKI ZA POSINODALNO
LAIŠKO KONFERENCO
II. DEL

LETNIK 8

ŠTEVILKA 2 ■

SEPTEMBER 2003

Društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI)

Pred drugo svetovno vojno so se slovenski katoliški izobraženci zbirali pod okriljem Akademskega starešinstva, ki je nato nadaljevalo delo v Argentini, kjer deluje še danes. Doma je začel zbirati izobražence Jože Strgar, dipl. ing. agr., leta 1985 ob pomoči p. Mihe Žužka. Ker tedaj ni bilo mogoče niti misliti, da bi se registrirali kot civilnopravno društvo, so v cerkvenem okviru ustanovili Medškofijski odbor za izobražence (MOI). V njem so delovali mnogi današnji vidni javni delavci in politiki. Začeli so izdajati list za študente in izobražence Bilten, ki je danes prerasel v revijo Tretji dan. Po zmagi demokracije so mnogi vodilni člani MOI odšli v politiko in vse je bilo treba začeti znova. Leta 1994 smo na občnem zboru sklenili, da se preimenujemo v društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI). Od jeseni 1994 smo tudi civilnopravno registrirani. Podružnice (klubi) SKI pa so zaživele po vsej Sloveniji. Redno prirejajo predavanja in razprave o perečih družbenih temah. Med člane sprejemamo vse, ki jih zanima globlje reševanje vprašanj našega časa na osnovi krščanskih vrednot. Letošnja članarina je 3000 SIT in vključuje naročnino na interno glasilo ZRNO SKI, ki ga bomo pošiljali neposredno na naslove članov.

Slovenski katoliški izobraženci smo z mednarodno pomočjo in ob sodelovanju Inštituta za filozofijo in družbeno etiko pri Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1997 ustanovili Socialno akademijo (SAK). Namenjena je vsem, ki se želijo udeleževati javnega življenja, pa bi se radi prej poučili o pravnih, socioloških, filozofskih in moralnih tako teoretičnih kot praktičnih osnovah tega delovanja na področju gospodarstva, politike, javnega obveščanja in drugod. Take akademije že dolgo časa uspešno delujejo na Zahodu, posebno v Nemčiji in Avstriji.

Študij je izredni, traja eno leto in obsega približno 250 ur. Slušatelji, ki naj bi imeli vsaj srednješolsko izobrazbo, se zbirajo med šolskim letom ob koncu tedna v Ljubljani ali Mariboru. Diplome SAK bodo prav gotovo odpirale vrata do delovnih mest, kjer je javno delovanje bistveni sestavni del. Sedaj je vpisana sedma generacija slušateljev.

ZRNO, Interno glasilo SKI

Ljubljana, september 2003, letnik VIII, številka 2

Izdaja Društvo SKI, Slovenska cesta 19, 1000 Ljubljana

Žiro račun 50101-678-704092, tel. /((fax.): (01) 421 82 65 (60)

domača stran: www.drustvo-ski.si; e-pošta: ski@drustvo-ski.si

Urednik: dr. France Cvelbar

Urednik številke: Slavko Samotorčan, dr. med.

Oblikovanje naslovnice: Jan Kocbek

Jezikovni pregled: Barbara Gantar Močnik

Naklada 900 izvodov

ISSN 1408-1911

Za uvod

Pred nami je drugi del prispevkov s Posinodalne laiške konference (Teološka fakulteta v Ljubljani 14. dec. 2002). Prispevki so bili vsebinsko združeni v naslednjih sklopih:

Družina in mladi (D. Siter, T. Merše, T. Kunstelj, M. Pačnik in D. Kozoderc, F. Šauperl M. Kordeš),

Nova evangelizacija (V. Leskovec, M. Rus, D. Rudel) in

Karitativne dejavnosti (J. Ličen, A. Štefan, M. Šterbenc, M. Maučec-Sušec, M. Leskovec, C. Uršič).

Naj navedemo nekaj poudarkov in stališč konference.

Kristijan mora svoje življenje živeti v zavesti, da je vsebina pomembnejša od zunanosti. Izogibati se moramo farizejstva.

Cerkev naj ne bo avtoritarna, ampak služeča in naj goji celo kritiko. Laiki naj soodločajo pri življenju in delu v Cerkvi. Tako bomo postali bolj sposobni (usposobljeni) oblikovati in posredovati svoja stališča tudi civilni družbi.

V cerkveni tradiciji je treba prepoznavati in ohranjati bistveno. Merilo naj bo evangeljska učinkovitost.

V sinodalnih sklepih je treba določiti prioritete.

Učinkovitost laiškega delovanja močno zmanjšuje zaplankano vrtičkarstvo, ki se kaže kot zapiranje vase, samozadostnost in nepripravljenost na sodelovanje.

Podpreti je treba duhovna gibanja kot pot katoliške vzgoje vernikov za današnjo družbo in čas, treba pa je tudi preprečevati njihovo izoliranost od širšega občestva in njihov občutek samozadostnosti.

Poleg evangelizacije je treba po zgledu iz drugih držav uvesti tudi duhovno spremljanje. Zaupati ga moramo tudi laikom, ki so v veri dovolj trdni.

Cerkev naj si še bolj prizadeva za ustanavljanje katoliških šol vseh stopenj, saj vse kaže, da verski pouk v šolah, ki naj bi ga posredovali veri nenaklonjeni učitelji, ne bo omogočil spoznavanja in razumevanja religijskega pojava.

Laiška združenja morajo kot eno svojih osnovnih nalog trajno izobraževati svoje članstvo, posebno še za vodenje. Le tako bomo laškemu gibanju, ki mu daje Sinoda pomembno mesto, dali nov zagon. Pri tem bi lahko posnemali Kolpingovo združenje.

Verniki moramo priti na forume vseh vrst (tudi na internet), kjer se širijo laži in nestrpnost proti Cerkvi in povedati resnico ter tako vplivati na pluralizacijo medijskega prostora in posredno na jasnejšo, pravičnejšo in predvsem realnejšo podobo Cerkve na Slovenskem.

Pri pastoralni skrbi za mlade postaviti na prvo mesto. Na to mora biti usmerjena tudi družinska pastoralna, ki naj pripravlja tako okolje, da bi otroci že v

---

družini doživeli osebni odnos z Bogom. Tak odnos mora biti tudi cilj verouka in vzgoje v katoliških vrtcih. Cerkev ne sme prezreti pomena mladinskih združenj (npr. skavtov in drugih), ki jih je treba tudi povezati med seboj. Potrebujemo več intenzivnih počitniških šol krščanskega življenja.

Cerkev naj se še bolj posveti ustanavljanju katoliških vrtcev, kjer naj se otroci vzgajajo za samostojne osebnosti, pridobivajo veselje do učenja, pridobijo samozaupanje in željo po prispevanju za boljši svet.

Velika naloga laikov je vnesti etična ravnanja tudi v poslovni svet. To nalogo si je zadalo Združenje katoliških poslovnežev Slovenije.

V Cerkvi na Slovenskem je karitativna dejavnost deležna premalo sistematične podpore in še ni dovolj pripravljena na mednarodno sodelovanje (npr. natečaje v okviru EU). Še bolj načrtno bi morali gojiti prostovoljno socialno delo vseh vrst.

Prispevki kažejo na to, da laiki v Sloveniji dihamo s hierarhično Cerkvijo, da skupaj z njo iščemo odgovore na vprašanja našega časa. Katoliška združenja so pred odgovorno in zahtevno nalogo, da pobude in predloge udejanjimo tudi v vsakdanjem življenju.

S. Samotorčan

F. Cvelbar

DRUŽINA IN MLADI

Danilo Siter

Nova evangelizacija in družinska pastoralna

Z zanimanjem in veliko pozornostjo prebiram Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem. Nekatera poglavja, ki me osebno bolj zadevajo, so me bolj pritegnila, druga manj. Nagovorilo me je poglavje 2.3 Nova evangelizacija.

Ko sem premišljeval o napisanem, sem pomislil na Jezusove prve učence, ki so dobro razumeli, kaj je evangelizacija. Razumeli so in vzeli zares Jezusove poslovilne besede, ki jim ponekod pravijo *velika zapoved*: »*Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence. Krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal! In glejte: jaz sem z vami vse dni do konca sveta.*« (Mt 28,19-20). Apostol Peter je na Jezusovo vprašanje: »*Kaj pa vi pravite, kdo sem?*« odgovoril: »*Ti si Mesija, Sin živega Boga.*« Jezus pa mu je dejal: »*Blagor ti, Simon, Jonov sin, kajti tega ti nista razodela meso in kri, ampak moj Oče, ki je v nebesih.*« (Mt 15, 16–17). Po tem, ko je bil Jezus vzet v nebo, njegovi učenci niso brezglavo zdrveli na ulice in trge in vsevprek razglašali veselega oznanila o Jezusovem vstajenju in vnebohodu, ampak so natančno sledili njegovim navodilom: »*In glejte, jaz pošiljam na vas obljubo svojega Očeta; vi pa ostanite v mestu, dokler ne boste*

odeti v moč z višave« (Lk 24, 48). V Apostolskih delih je Luka zapisal: »*Toda prejeli boste moč, ko bo Sveti Duh prišel nad vas, in boste moje priče v Jeruzalemu in po vsej Judeji in Samariji ter do skrajnih mej sveta.*« (Apd 1, 8). Jezusovi učenci so morali najprej priznati svojo nemoč. Priznati so morali, da oznanjevanje evangelija ni stvar človeške modrosti in človeških moči, pač pa gre pri tem za Božjo modrost in Božjo moč. Če vemo, da so se takrat, ko so v vrtu Getsemani Jezusa prijeli in ga odvedli k velikemu duhovniku Kajfu, celo razbežali (Mt 26, 54), moramo biti toliko bolj pozorni na *veliko spremembo*, ki se je pri njih zgodila po tem, ko so bili na binkoštni dan »*napolnjeni s Svetim Duhom*« oziroma so »*prejeli moč z višave*«. Postali so neustrašne Jezusove priče in so »*z veliko močjo pričevali o vstajenju Gospoda Jezusa in velika milost je bila nad vsemi ... Po rokah apostolov se je dogajalo veliko znamenj in čudežev med ljudmi ... Vse bolj je rastlo število mož in žená, ki so verovali v Gospoda.*« (Apd 4, 33; 5, 12–14). »*Zaradi vzvišenosti spoznanja Kristusa Jezusa*« (Flp 3, 7–8) so se sami sebi odpovedali in so imeli vse – tudi svoje življenje – za izgubo. Pavlove besede: »*Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni*« (Gal 2, 20) so bile njihova resničnost,

kajti Sveti Duh jim je dajal razumeti, da je Kristus za vse **»umrl zato, da tisti, ki živijo, ne bi živeli več zase, ampak za tistega, ki je zanje umrl in bil obujen«** (2 Kor 5, 15).

In kako je s krščanstvom danes? Že papež Pavel VI. je govoril o tem, da je danes Cerkev na eni strani preveč zakramentalizirana in da sploh ni evangelizirana. V luči Velike zapovedi to pomeni, da se uresničuje le drugi del zapovedi, ki pravi: **»Krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha«**, ne uresničuje pa se tisti del, ki ga je naš Gospod Jezus Kristus postavil na prvo mesto: **»Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence.«** Vedno bolj resnične postajajo Pavlove besede Timoteju, ko pravi: **»Tole pa vedi, da bodo v poslednjih dneh nastopili hudi časi. Ljudje bodo namreč samoljubni, lakomni, bahavi, prevzetni, preklinjevalci, neposlušni staršem, nevhvaležni in nesveti, brez srca, nespravljivi, obrekljivi, brez samoobvladovanja, divji, brez ljubezni do dobrega, izdajalski, predrzni, napihnjeni. Raje bodo imeli naslade kakor Boga, držali se bodo zunanje oblike pobožnosti, zanikali pa njeno moč«** (2 Tim 3, 1–5)?

Ne morem se znebiti občutka, da se v današnjem času tudi mi držimo le zunanje oblike pobožnosti, zanikamo pa njeno moč. Imam občutek, da se mi, ki imamo prav tako kot prvi Kristusovi učenci na voljo »moč z višave«, trudimo evangelij oznanjati le s svojimi močmi in svojo modrostjo. Kako si želim, da bi bilo drugače!

Kanadski duhovnik Bob Bedard je zapisal: *»Nikakor ne želim namigovati, da mi kot Cerkev sploh ne evangeliziramo ... Imamo mnogo programov, ki jih radi imenujemo evangelizacija... Večina naših organiziranih naporov, da bi evangelizirali, ima namen zbrati ljudi, da jih lahko označimo za »praktične« katoličane ... Vendar to ni*

evangelizacija. Ko govorimo o temeljnem poslanstvu Cerkve – o tem, da mora evangelizirati – imamo v mislih to, da ljudi privabljamo v osebno odnos z Gospodom; odnos, za katerega lahko rečemo, da po njem ljudje Gospoda osebno poznajo; odnos, zaradi katerega lahko rečemo, da so ljudje pripravljeni svojo lestvico vrednot podrediti Gospodovi ... Razcveta in prebujenja Cerkve tako dolgo ne bomo doživeli, dokler evangelizacije ne bomo vzeli zares.« (EVANGELIZACIJA, Izziv za katoliško Cerkev, str. 70–74, Prečna 2000).

V svoji poslanici (Evangelii Nuntiandi, 1975) je papež Pavel VI. zapisal, da Cerkev *»obstaja zato, da bi evangelizirala«*. Opozarjal je na bistvo evangelizacije, ki v ljudeh ustvari *»temeljito spremembo srca in mišljenja«*. Rotil nas je, da morajo biti ljudje v cerkvenih klopeh prav tako evangelizirani kot *»odpadli«* katoličani. Tudi sedanji papež nas je ob svojem obisku v Sloveniji opominjal, ko je dejal, da evangelij ni nikoli oznanjen enkrat za vselej, da se mora vsaka generacija sama odločiti za Kristusa. Spet drugič nas je nagovoril z besedami: *»Čutim, da je prišel čas, ko bo morala Cerkev vse svoje moči usmeriti v novo evangelizacijo in v svoje misijonsko poslanstvo. Nobena cerkvena skupnost in nihče, ki resnično veruje v Kristusa, se tej vzvišeni nalogi: oznanjati Kristusa vsem narodom, ne bo mogel izogniti«* (1990). Opozarja nas na potrebo po novem slogu pastoralnega življenja in spodbuja **rodovitno sodelovanje** škofov in duhovnikov z laiki ob hkratnem spoštovanju in pospeševanju različnih vlog, karizem in služb znotraj cerkvene skupnosti. Menim, da ni potrebno posebej dokazovati, da je nastopil čas, ko bomo morali laiki z vedno večjo odgovornostjo zastaviti svoje sposobnosti in moči za rast Cerkve. Vsi, ki smo doživeli

osebno srečanje z Jezusom Kristusom, smo, po papeževih besedah, poklicani, da smo v moči Svetega Duha Kristusove priče. Poklicani smo, da tudi mi, tako kot nekoč apostoli, s svojo besedo in življenjem uresničujemo Janezove besede, ko pravi: »**Kar je bilo od začetka, kar smo slišali, kar smo na svoje oči videli, kar smo opazovali in so otipale naše roke, to vam oznanjamo: Besedo življenja**« (1 Jn 1, 1).

Zato naj mi bo dovoljeno, da v prid temu, kako sam vidim možnost tvornega sodelovanja laikov pri novi evangelizaciji, dodam še nekaj misli. Rad bi spregovoril o družinski pastoralni, v kateri nosijo, po mnenju udeležencev Plenarnega zboru Cerkve na Slovenskem, glavno odgovornost zakonci in družine.

Pred leti sva se z ženo seznanila z mednarodnim ekumenskim gibanjem New Life, znotraj katerega že nekaj desetletij deluje veja »Family Life«. Ko sva dodobra spoznala njihov program, ki se udejanja že v več kot stotih državah po svetu, sva bila nagovorjena – verujeva, da je bil to Gospodov klic – da ta program preneseva tudi na slovenska tla in ga »posloveniva«. Dobila sva potrebna dovoljenja in sedaj, po nekaj letih dela, lahko rečeva, da program, ki sva mu dala naslov **Zakonca na skupni poti**, »deluje« tudi pri nas. Več kot sto zakonskih parov, ki so se dve leti zbirali v enajstih župnijskih in dekanijskih zakonskih skupinah, to nedvoumno potrjuje.

Ko sem pred dobrima dvema letoma o možnostih tega programa spregovoril na Škofijskem odboru za družino, so me odpravili z besedami: »Najprej v svoji dekaniji dokažite, da program deluje, potem vas bomo pa poslušali.« Rečeno, storjeno! Na dekanijski konferenci so se vsi duhovniki strinjali, da poskusimo z ustanovitvijo nekaj zakonskih skupin, ki naj bi jih po programu **Zakonca na**

skupni poti vodila midva z ženo. Nastale so štiri nove zakonske skupine v domači dekaniji in dve izven nje. Za prostor so poskrbeli duhovniki, torej smo se srečevali v župniščih, za materiale, vodenje srečanj in usklajevanje terminov pa midva z ženo. Program smo na kratko imenovali: »**program 5 + 1**«, kar je pomenilo pet zaporednih mesečnih srečanj, zadnje – šesto – srečanje pa je bila tako imenovana **vikendkonferenca**, ki je bila v zavetju varuha družin, svetega Jožefa v Celju. V naslednjem letu se je petim zakonskim skupinam pridružilo še šest novih in tako smo imeli letos v aprilu in maju pri Svetem Jožefu že dve vikend konferenci.

Očitno je bila Gospodova volja, da sva se morala načrtom, ki sva jih snovala za to jesen in prihodnjo pomlad, odpovedati – naš najmlajši sin Tobija je zbolel za rakom. Po mnogih molitvah nama je postalo jasno, da nama je Bog želel pokazati, da naj se delo z zakonskimi skupinami razvije v drugo smer. In to se sedaj dogaja.

Ker zaradi sinove boleznine ne moreva več potovati in neposredno voditi zakonske skupine, sva razvila obliko dela, ki je zelo enostavna in uporabna povsod, kjer se zakonci zbirajo z namenom, da se pogovarjajo o temah, ki so jim skupne. Nastal je tako imenovani »**Mali vodnik za voditeljske pare**«, ki je namenjen tistim parom, ki so pripravljene sprejeti izziv mentorja zakonske skupine, in »**Delovno gradivo za udeležence mesečnih srečanjzakonske skupine**«. Slednje je podrobno izdelan in na vprašanjih temelječ program, ki ga zakonci na svojih mesečnih srečanjih spoznavajo. Skupni naslov za vse programe je še vedno **Zakonca na skupni poti**, medtem ko je letošnji podnaslov: **Skupaj gradiva najin dom**. Delovno gradivo je sestavljeno iz sedmih lekcij, ki naj bi se, prav tako kot **program 5 + 1**, sklenile z vikend

konferenco.

Trenutno po omenjenem programu deluje že deset skupin; predvidevamo, da bodo v kratkem nastale še najmanj tri nove. Midva z ženo sva v rednih stikih z animatorji oziroma voditeljskimi pari in z duhovniki po župnijah, kjer skupine delujejo.

Pri programu **Zakonca na skupni poti** gre najprej za osebno **prenovo posameznika**. Izhajamo iz prepričanja, da, preden more kdo razmišljati o prenovi družine, mora sam (tako mož kot žena) razmisliti o potrebi prenove svojega osebnega odnosa z Bogom (o potrebi osebne izročitve Bogu). Torej gre najprej za oznanilo osnovnega sporočila krščanstva, ki v posamezniku spodbudi potrebo po prenovi osebne izročitve Kristusu, kar posledično odpira pot Svetemu Duhu in njegovemu delovanju v posameznikovem življenju. Drugi cilj programa je **prenova družine**. Ko zakonca

obnovita svojo osebno predanost Bogu, hkrati obnovita tudi svojo predanost drug drugemu in krščanskemu življenju (duhovni rasti) svoje družine. Postopoma novo življenje, ki sta ga našla v svojem prenovljenem odnosu z Bogom, prepoji vse pore (odnose z otroki, starimi starši, Cerkvijo ...) življenja njune družine. Tretji cilj programa **Zakonca na skupni poti** pa je **prenova Cerkve**. Iz tako prenovljenih družin v posameznih okoljih (župnijah oziroma dekanijah) nastane »mreža prenovljenih družin«, ki ne le druga drugo podpirajo, ampak podpirajo in krepijo Cerkev, ki ji pripadajo.

Zavedava se, da je program **Zakonca na skupni poti** le eden izmed mnogih dobrih programov, ki se v Sloveniji v zakonskih skupinah že dolga leta izvajajo. Hvaležna sva Bogu, da sva se smela nekaterih programov tudi že sama udeleževati in da so bili za naju velika duhovna obogatitev.

Bomo znali izbrati prednostne naloge?

Na podlagi sklepnega dokumenta slovenske sinode naj bi bile glavne prednostne naloge ali področja dela Cerkve na Slovenskem v bližnji prihodnosti: mladina, družine, občestvo in dialog. Pa smo s tem res določili prednostne naloge? Mislim, da se v teh štirih področjih skrivajo prav vsa področja delovanja Cerkve, zato se mi zdi ta opredelitev bistveno preširoka in premalo oprijemljiva ter zato v praksi komaj uporabna. Vemo namreč, da so viri (kadrovski, materialni, časovni ...) za izvajanje teh nalog omejeni in jih zanesljivo nimamo dovolj, da bi lahko hkrati kakovostno pokrili vsa navedena področja. Če hočemo vsaj na enem ali dveh ključnih področjih napraviti odločilen premik, se bomo morali odločiti, kaj je v tem trenutku po našem mnenju najpomembnejša naloga in bomo vanjo prednostno usmerili najboljše ljudi in druge vire.

O tem, kje vidimo najpomembnejša področja mladi starši, smo se pogovarjali v skupini mlajših izobražencev, ki smo bili pred leti med ustanovitelji Združenja katoliških študentov. Pri tem si ne domišljamo, da smo celovito opredelili najpomembnejša področja, ampak želimo z nekaj mislimi opozoriti na nekaj po našem mnenju zelo pomembnih stvari.

Na mladih svet in Cerkev stojita

Iz mladosti imamo različne izkušnje župnijske mladinske pastore, večina pa nas je izkusila entuziazem posameznih

duhovnikov, ki so iz velike skrbi in ljubezni do mladine z vsemi napori vsak po svojih močeh in navdihih, sicer precej nepovezano, zbirali mlade, organizirali duhovne vaje in skrbeli za našo duhovno rast in marsikomu pomagali najti orientacijo v življenju. Iz izkušenj vidimo, da so v naši generaciji danes v Cerkvi dejavni predvsem tisti, ki so bili v mladosti vključeni v mladinski verouk ali kakšno drugo obliko mladinske pastore.

Sedaj se kot starši sprašujemo, kaj bo Cerkev v dobi odraščanja ponudila v pomoč našim otrokom. Čeprav je bilo na področju mladinske pastore v zadnjih letih narejenega zelo veliko (izdelane so temeljne smernice mladinske pastore, izdanih je bilo več predlog s katehezami za mladinski verouk, pripravljenih je več programov usposabljanja voditeljev mladinskih skupin tako za laike kot za duhovnike), imamo po župnijah občutek, da je razgibanost mladinskega verskega življenja še vedno odvisna predvsem od prisotnosti oz. odsotnosti zagnanega in usposobljenega duhovnika, ki ima mladino rad in je obdarjen s smislom za delo z njo. Ob dejstvu, da je le 5 % slovenskih srednješolcev vključenih v mladinske veroučne skupine (Ognjišče, oktober 2000) ter krčenju števila župnij, kjer sploh imajo mladinski verouk, smo resno zaskrbljeni. *Menimo, da bi moralo vodstvo Cerkve na Slovenskem ob tem sprejeti temeljno odločitev, da postavi skrb*

za mlade na prvo mesto in vanjo prednostno usmeri vse svoje sile, kadrovske in materialne potenciale. To med drugim pomeni, da se v to področje usmeri najboljše duhovnike in se jim po potrebi omogoči dodatno izobraževanje in študij, da se tiste, ki so se na tem področju že izkazali, razbremenijo določenih drugih nalog, da bi se lahko polno posvetili prenovi mladinske pastorale. Gotovo je to področje tako pomembno, da bi se moral zanj nekako specializirati tudi vsaj eden izmed pomožnih škofov. Nesprejemljivo je, da Ljubljana še vedno nima študentskega duhovnika, čeprav je prihodnost Cerkve še kako odvisna ravno od izobraženih kristjanov. Da bi lahko najkasneje v nekaj letih mladinski verouk ponudili mladim v vseh slovenskih župnijah, se bo nujno potrebno odločiti za obvezno usposabljanje vseh duhovnikov tudi za delo z mladimi ob pomoči usposobljenih laikov (programi za to že obstajajo, žal pa so predvsem s strani duhovnikov bolj slabo obiskani). Po župnijah lahko laiki ob ustreznem spremljanju in podpori domačega duhovnika prevzamejo velik del bremena mladinske pastorale. Vanjo morajo biti poleg poglobitve verskega znanja bolj kot doslej vključena vprašanja odnosa do staršev, prijateljstva, daljne priprave na zakon, odnosov med spoloma, ljubezni, spolnosti in tudi vprašanje vseh vrst odvisnosti. To so vprašanja, ki mlade v tem starostnem obdobju najbolj pestijo in če nanje ne bodo našli ustreznega odgovora v Cerkvi, bodo potešitev svoje vedoželjnosti iskali drugje. Sinoda v Cerkvi na Slovenskem je te vsebine predpisala kot obvezni del vseh programov mladinske pastorale (mladinski verouk, tedni duhovnosti, duhovne obnove, tudi duhovne vaje za birmance) in upamo, da bo to zaživelo tudi v praksi.

Mladinska pastorala mora bolj kot doslej

dobiti prednost pri razporejanju materialnih sredstev. Tako se ne smejo več ponavljati primeri, da določen program, ki se je v preteklosti že izkazal kot izredno dober, ne bi mogel več živeti zaradi pomanjkanja denarja, medtem ko bi istočasno potekale bistveno večje nepastoralne cerkvene investicije. Namesto v gradnjo cerkvenih zidov so bomo morali bolj usmeriti v gradnjo žive Cerkve, te pa brez velike pozornosti do mladine v kratkem ne bo več.

Šola skupnosti

Pred leti smo imeli mnogi mladi (letno okrog 400) priložnost, da smo se udeleževali tednov skupnosti na Dugem otoku pri Zadru. Luka je bila takrat prostor počitniške duhovnosti, ki je vključevala vsakodnevno evharistijo, duhovna razmišljanja, pogovore, športne aktivnosti, prijetno druženje, učenje življenja v skupnosti, prilagajanja drug drugemu in zunanjim razmeram, kulturno umetniško izobraževanje ter daljno pripravo na zakon. Ti tedni so predstavljali za našo katoliško mladino izjemno obogatitev, med drugim se je na tem prostoru izoblikovalo veliko parov, iz katerih so nastali lepi zakoni in družine. Bili so izredna vstopna točka tudi za mlade z obrobja Cerkve in opravili izredno animacijsko delo, ki se v teh generacijah pozna še danes. To možnost intenzivne počitniške šole krščanskega življenja za mlade danes izredno pogrešamo. Ne moremo se strinjati, da so takšni projekti finančno neupravičeni in si jih Cerkev na Slovenskem ne more privoščiti. Zato pričakujemo in upamo, da bo vodstvo Cerkve sprevidelo zahteve in potrebe sedanjega časa in nanje odgovorilo z okrepljenimi prizadevanji, da se najde nadomestilo za hišo skupnosti na Dugem otoku, ki smo jo zaradi vojnih razmer na Hrvaškem izgubili. Vzgoja mladih

v trdne in pokončne kristjane, oblikovanje dobrih družin ter oblikovanje laikov so gotovo med temeljnimi nalogami Cerkve, ki ji ni vseeno za lastno prihodnost. Za doseganje tega cilja pa mladi nujno potrebujejo možnosti in prostor srečevanja, medsebojne bogatitve, izmenjave mnenj in druženja, kar med drugim daje posamezniku v sodobnem sekulariziranem svetu občutek umeščenosti, občutek, da ni osamljena oaza, ampak da ima zaledje somišljenikov, ki se skupaj z njim trudijo plavati proti toku.

Šola za zakon in zakonska občestva

Za življenje Cerkve so ključnega pomena tudi zdrave družine, za katere je kakovostna priprava na zakon eden izmed pomembnih predpogojev. Zato menimo, da bo potrebno tudi programe in izvajalce na tem področju bolj povezati med seboj in mladim parom po vsej Sloveniji skladno s sklepi sinode poleg sedanjih nekajdnevni programov ponuditi tudi celoletno **Šolo za zakon**. Šola poteka dvakrat mesečno skozi vse leto in paru pomaga, da v pogovoru obdela vse najpomembnejše teme, o katerih se mora pogovoriti, če hoče odgovorno stopiti na skupno življenjsko pot. Hkrati se par v njej nauči kakovostnega pogovora in izražanja svojega notranjega sveta, kar je za dober zakon in družino izredno pomembno. Voditelj in strokovni sodelavci udeležencem pomagajo usmerjati njihovo skupno hojo in bodoči zakon v skladu s krščanskim naukom. Večina udeležencev Šole za zakon se po poroki poveže v zakonska občestva, kjer začeto delo nadaljujejo skozi vse zakonsko življenje. To obliko priprave na zakon sedaj pod

mentorstvom patrov Vitala Vidra in Bena Lavriha več zakonskih parov iz gibanja **Najina pot** razširja po različnih predelih Slovenije (v letu 1999 se je oblikovalo 7 novih). Žal so pri tem požrtvovalnem delu prepuščeni predvsem samim sebi, svoji iznajdljivosti in zagnanosti. Lahko se pohvalijo z otipljivimi sadovi. V 31 zakonskih skupin je bilo v letu 2000 vključenih že preko 250 parov s povprečno 2,5 otroka na par ob še veliki rodnosti v mlajših skupinah, kar je visoko nad slovenskim povprečjem in kaže na veliko ljubezen in odprtost teh parov za življenje. Število razpadlih zakonov je med njimi zanemarljivo.

Sinoda je sklenila, da je potrebno **Šolo za zakon** kot najbolj priporočano obliko priprave na zakon organizirati vsaj v vsaki dekaniji in jo tako približati mladim parom po vsej Sloveniji. Če je v sedemdesetih letih Cerkvi uspelo uvesti tečajne bližnje priprave na zakon kot pogoj za cerkveno poroko, se danes spričo naraščajočega števila razvez in zakonov v krizi zdi potrebno temu dodati še večjo ponudbo in lažjo dostopnost šole za zakon.

Opažamo, da je veliko parov izšlo iz mladinskih veroučnih skupin, kjer so začutili potrebo po poglobljenem odnosu. To pomeni, da bomo ob upadanju deleža mladih, vključenih v mladinsko pastoralo, kmalu zaznali upad dobrih krščanskih družin. Brez dobrih družin tudi ne bo dovolj prizadevnih mladih, na katere bi Cerkev lahko računala v prihodnosti in s tem je krog sklenjen. Upamo, da bomo v Cerkvi, še posebej sedaj, v času posinodalnega zagona, našli dovolj moči in modrosti, da bomo ta začarani krog učinkovito presekali.

Prim. Tone Kunstelj, dr. med.

Posinodalne poti

Plenarni zbor, družina, laiki, ...

Moje razmišljanje je nekakšen povzetek predavanja na letošnjih Nikodemovih večerih (Ljubljana in Maribor in kasneje še kje po Sloveniji) z nekaj drugačnimi poudarki.

Razmišljam kot družinski oče, kot sodelavec v pastoralni zakona in družine v zadnjih petindvajsetih letih in kot voditelj Odbora za družino pri ŠPS Ljubljana.

Človek, dialog in občestvo, trije temeljni poudarki. Hvala Bogu predvsem za zadnja dva, prvi je samo po sebi umeven. Dialoga nam manjka na vseh nivojih, v vseh strukturah, začeniši z družino in na koncu z dialogom Cerkev in država.

Plenarni zbor in dejavnosti laikov

Koliko smo bili laiki prisotni je znano. Po mnenju mnogih nas je bilo številčno še kar, dejavno pa premalo. Torej tudi laiki še nismo vedno v celoti dojeli, da smo živi in enakovredni del »občestva vernih«, s svojo posvečenostjo. Premalo čutimo to Cerkev kot svojo, še premalo se čutimo odgovorni zanjo. Je to res ali ne, naj se vpraša vsakdo, ki to posluša ali bere.

Za mene so bili prvi (drugih se žal nisem mogel udeležiti) sinodalni dnevi izkušnja žive cerkve, razmišljajoče, dialoške. Če bo tudi delujoča, bo pokazalo obdobje naslednjih desetih let.

Stanje na področju pastorale družine

Mnogo je dobrega in mnogo slabega. Dobro je, da se mnogo mladih še odloči za cerkveno poroko, čeprav njihovo število konstantno, a hvala Bogu, le počasi upada. Večina njih opravi neko obliko priprave na zakon. Žal je metodologija te priprave pedagoško zastarela in povsem nedialoška. O mladih, ki jih imamo pred seboj na tečaju, ne vemo nič, razen nekega splošnega podatka, da se je večina njih oddaljila od Cerkve po birmi. Njim predavamo a jih ne poslušamo. Vprašanj nam ne zastavljajo, kaj si o nas in našem učenju mislijo, ne vemo. Vemo pa, da smo jim prej daleč kot pa blizu. Predava jim postopno vse več laikov, a še obstajajo tečaji, kjer med predavatelji ni nobenega laika. Laiki smo na tečajih skoraj brez izjeme le predavatelji, ne pa organizatorji ali voditelji tečajev, odgovornosti torej ne prevzemamo. Plenarni zbor nam jo sedaj poverja, nalaga. Jo bomo znali sprejeti in dostojno uresničevati. Že POZLN je leta 1989 naročil ustanavljanje zakonskih skupin v vsaki župniji. Ima jih kaka tretjina župnij, na domžalskem koncu skoraj vse, v dekaniji Radovljica pa le štiri od štiriindvajsetih župnij. Mnogi zakonci so vključeni, nekateri že dolga leta, v zakonske skupine, a le malo od njih čuti potrebo, da lepo izkušnjo svojega zakona prenese na mlajše zakonce. Le čakamo, da nas bodo

gospodje župniki za to naprosili. Se je morda kdo celo kdaj kje ponudil?

Pastoralno smo vsaj nekoliko pokrili zakonce, mladina pa ostaja večni problem, ki se le slabša. Koliko laikov je kje vključenih v kako župnijsko ali medžupnijsko dejavnost za mlade? Smo bili kdaj naprošeni? Na to bomo še dolgo čakali! Stopimo zraven, predlagajmo, prosimo, zahtevajmo na seji ŽPS, da se za naše mlade naredi še kaj drugega kot le srednješolski verouk, katerega se nočejo več udeleževati. In pri tem drugem seveda sodelujmo.

Naše znanje

Imamo strokovno znanje svojega poklica, s katerim lahko kje kaj pomagamo. Sodelujemo v kaki dejavnosti, ki bi zahtevala še neko dodatno znanje. Nekateri od nas so bili naprošeni za kako pomoč v pastoralni. Nikoli pa se nismo udeležili kakega seminarja, ki bi nas za tako delovanje dodatno usposobil. Nanj nas niso poslali, mi pa zanj tudi nismo vprašali. Kakšen naj bo rezultat?

Pripravil sem seminar za zdravnike, ki sodelujejo v pripravi na zakon, odziv je bil še kar. Za zakonske pare in druge predavatelje, odziv je bil boren. Razlogov za to je veliko.

Delovanje v odborih

Še največkrat smo člani ŽPS. Moje izkušnje so zelo mešane. Večina članov na seji ŽPS le sedi in posluša. Dejavnih je morda četrtnina. Kako naj bomo živa, dialoška Cerkev, občestvo vernih, če se tam, kjer nam je mesto, ne oglasimo k besedi, še toliko bolj, ker se to od nas pričakuje.

Vloga laikov v posinodalni pastoralni zakona in družine

“V družinski pastoralni nosijo glavno odgovornost zakonci in družine.” To je stavek iz sklepnega dokumenta PZ. Nalaga nam odgovornost, kateri se preprosto ne smemo izogniti. Vsi, ki živimo dobre zakone, lepe družine, ki imamo vsaj srednješolsko

izobrazbo, ki smo v zakonskih skupinah, smo lahko izvrstni pastoralni sodelavci za zakonce in cele družine. Bomo čakali, da bomo poklicani ali pa bomo to svojo odgovornost začeli uresničevati tudi na lastno pobudo? Stopimo torej k župniku domače župnije, v kateri morda ni nobene zakonske skupine in se mu ponudimo, da pomagamo skupino postaviti na noge. Imamo v dekaniji tečajne priprave na zakon, kjer manjka par kot pričevalec – stopimo v stik z organizatorjem tečajev in se ponudimo in seveda vprašajmo za seminar za predavatelje!

Sta hodila v šolo za zakon k p. Vidru ali p. Lavrihu? Sta prepričana, da je to »univerza za zakon«? Imata prav, zato vprašajta domače župnike ali se ne bi dalo šole za zakon, z vajino pomočjo, speljati tudi na vašem koncu Slovenije?

Imata sorodnika ali prijatelja, ki imata težave v zakonu in vaju boli srce, ko vidita propadanje zakona? Pokažite jima pot v Betanijo ali pa v družinski center pri frančiškanih, v Ljubljani pri Tromostovju, ki ga vodi p. Christian Gostečnik.

Poznata Šola za starše? Ne? Pozanimajta se pri p. Šinkovcu (Zrinjskega 13, Lj.) in predlagajta na vaši osnovni ali srednji šoli, da začnete s tem v naslednjem šolskem letu. Pomagali boste sebi, drugim staršem in otrokom!

Vas skrbi za vaše otroke, predvsem mladostnike, ki se oddaljujejo od Cerkev? Ste kdaj pomislili, da bi s prijateljskimi pari organizirali srečanja (piknike, »športne dneve« ...) za cele družine, kjer bi se dogajale zanimive reči za vas, starše, druge za vaše otroke, nekatere za vse istočasno. Pred malico (ki jo boste seveda prinesli s seboj) lahko celo zmolite pet besed zahvale, pa je to lahko edino versko dogajanje. Otroke boste imeli ob sebi, ne bodo šli v slabo družbo. Premislite, organizirajte, delujte, verujte. Splača se in

predvsem, se da! Seveda se da, le *vi morate začeti!*

Laiki

Laiki govorimo o nas laikih, ne tarnajmo, da nimamo veljave, zaupanja, odgovornosti. Vse to si lahko pridobimo, če le pokažemo voljo, če smo pripravljeni na kako malo žrtev,

v svojo korist, v korist svoje družine, svojih otrok, svoje župnije in svoje Cerkve. *Ja, prav zares, ta Cerkev je naša*, ni le župnikova, ni le nadškofova, ampak je vseh nas, mi jo tvorimo, mi jo moramo sooblikovati. *Kar zmore, ta mož je storiti dolžan*. Sojeni bomo tudi po tem, kar smo opustili, ne le, kar smo naredili.

Laična združenja v pastoralni mladini

Pričujoče besedilo delno izhaja iz Sklepnega dokumenta Plenarnega zbora, delno pa iz nekaterih bolj ali manj razširjenih primerov prakse, s katero se skavti pri delu z mladimi in sodelovanju ter povezovanju z župnijami in ostalimi strukturami v Cerkvi na Slovenskem, srečujemo. Izpostavlja tiste stvari, za katere čutimo, da bi jih za boljše pastoralno mladino bilo potrebno upoštevati, dopolniti oz. spremeniti.

Pri mladem človeku nikakor ne moremo oznanjevanja evangelija ločiti od njegovega specifičnega doživetja življenja, od njegovih potreb, ki so v precejšnji meri potrebe celotne mlade generacije, v določeni meri pa tudi potrebe samo tega posameznega mladega človeka. Sinodalni dokument na to sicer opozarja (1.4.42). Dejansko odgovarjanje na to potrebo je zahtevno in zahteva celostno vzgojo in načrtovalni pristop. To pomeni, da je potrebno načrtovati na različnih nivojih, ki pa morajo biti bolj mrežno kot hierarhično povezani. Načrtovalna miselnost pa je v Cerkvi na Slovenskem nekaj precej tujega. Ne le, da posamezne strukture poskusov načrtnega dela ne podpirajo, ampak ga pogosto z nerazumevanjem slabijo. Takšne primere velikokrat doživljamo skavti, ki v svojih lokalnih enotah izhajajo iz potreb otrok in mladih, ter dejavnosti načrtujemo tako, da odgovarjajo tem potrebam. Te potrebe pa so celostne potrebe človeka in imajo določeno

hierarhijo. Če je v neki župniji pastoralno življenje v celoti podrejeno ustaljenemu koledarju liturgičnih dogodkov in je v veliki meri pomembna številčnost udeležbe in zunanji blišč, to prihaja v konflikt s programom, ki odgovarja na potrebe. Skavti tako velikokrat prihajamo v konflikt z župniki, ki si želijo le sodelovanja pri bogoslužju in skavte velikokrat dojemajo kot častno četo za vizualni učinek ali pa kot servisno redarsko službo. To je zožen pogled na skavte. Skavti imamo sicer močno izražen element služenja, a to služenje moramo načrtovati in ga oblikovati tako, da ga mladi vzamejo kot izziv in priložnost za osebno rast. Ker je naš namen celostna vzgoja in ker ta proces načrtujemo na daljši rok, se ne moremo odzivati na vse trenutne navdihe. Prav tako pa tudi naša metoda kdaj na prvi pogled izgleda čudno, saj npr. vreščenci otroci in taborni ogenj na župnijskem vrtu ne gresta samoumevno v ustaljen pastoralni koncept... Verjamemo, da se podobni problemi kažejo tudi pri drugih laičkih združenjih, ki delujejo na različnih nivojih. Zdi se nam, da je predvsem načrtovanje tisti element, ki je še posebej v soglasju z geslom »Izberi življenje« Odgovarjati na potrebe pomeni izbiro življenja.

Predlagamo, da se duhovniki v svojem rednem študiju srečajo in spoznajo z različnimi združenji, njihovimi nameni in načini delovanja

ter spoznajo pomen, zahteve in načine pastoralnega načrtovanja. Potrebno je uvesti tudi stalno strokovno izpopolnjevanje duhovnikov, v okviru katerega bi vsi duhovniki spoznali zgoraj omenjene stvari.

Problem skavtov in tudi ostalih združenj je, da presegajo raven in delovanje župnij, čeprav lokalne enote zelo pogosto delujejo v župnijskih prostorih in so z župnijo povezani. Srečujemo pa se z vsaj tremi različnimi možnostmi:

- V redkih primerih so vsi člani naše lokalne enote tudi člani tiste župnije, na kateri gostujemo in delujemo. Lahko pa to velja le krajevno, ne pa tudi po dejanski pripadnosti župnijskemu oz. verskemu občestvu.

- Pogosto lokalna enota prostorsko gostuje na župniji, a člani prihajajo iz več različnih župnij. Velikokrat jih je iz matične župnije manjšina.

- Nekatere naše enote niso prostorsko vezane na posamezno župnijo.

Ker je zaenkrat med župnijami oz. predvsem župniki zaznati veliko vrtičkarstvo (ni pomembno, da je nekdo dejaven kristjan, pomembno je le, če je to na moji župniji), prihajamo zopet v konflikte z župniki predvsem zaradi zahtev po sodelovanju v župniji. Sodelovanje je tudi v našem interesu in se nam glede na naše usmeritve zdi potrebno, ni pa vedno možno. Mladi in otroci delujejo na svojih župnijah ali pa šele njihova zavest za sodelovanje v življenju župnije raste.

Po drugi strani pa s preseganjem meja župnije razvijamo v mladih občutek in potrebo po sodelovanju. V nekaterih naših večjih projektih (npr. Luč miru iz Betlehema) to sodelovanje in povezovanje še posebej izpostavimo.

Premalo pa je, če sklepni dokument sicer piše o obveznih dekanjskih pastoralnih svetih

in nekaterih skupnih dekanjskih programih. To je prepuščeno predvsem dekanjskim duhovnikom, ki niso za to odprti ali niso večji takšnega načina dela. Kaže se potreba po izobraževanju bodočih duhovnikov in stalnem usposabljanju vseh duhovnikov o potrebi in načinih sodelovanja, o zakonitostih in prednostih timskega dela. Na tem področju lahko laiška združenja ponudijo pomoč, saj to dimenzijo sodelovanja precej dobro poznamo.

Plenarni zbor daje velik poudarek pastoralni mladim, vendar pa pogled ne seže veliko dlje od mladinskih skupin (širše govori o tem *Osnutek temeljnih smernic za mladinsko pastoralo v Cerkvi na Slovenskem*). Mladinske skupine pa so zelo pogosto debatni klubi, kjer mladim ni potrebno prevzeti odgovornosti. Poglobljajo intelektualno dimenzijo krščanstva, mnogo manj pa to dimenzijo dejavno uresničujejo. Prav tako se pozablja, da je ob siceršnjih ugotovitvah po potrebi majhnih občestev (skupnosti), to pri pastoralni mladini še posebej pomembno. Občestvena dimenzija ne nastaja naključno, prepuščena sama sebi, ampak mora biti načrtovana, kot morajo biti načrtovane tudi ostale dimenzije in skupaj povezane v celoto.

Sinodalne smernice pozabljajo, da se lahko mladinska pastorala izvaja na različne načine. Skavtstvo vključuje v svoj program pastoralno dejavnost načrtno, saj je ena izmed šestih temeljnih področij razvoja tudi duhovna dimenzija, ki jo gradimo na temeljih Evangelija in duhovnih zakladov Cerkve. Prepričani smo, da je lahko skavtstvo in seveda tudi druga laiška združenja s podobnim poslanstvom, kvalitetna in ustrezna pastorala določene populacije mladih. Obenem pa širi ponudbo s svojevrstnim načinom, v katerem se določena skupina mladih najde. Seveda skavtstvo noče in ne more biti edina pastorala mladih v župniji. Takšne težnje pa se pojavljajo

v župnijah, kjer se duhovniki počutijo negotove pri delu z mladimi.

Predlagamo, da se med možnosti mladinske pastorele prištejejo tudi ponudbe laičkih združenj. Te ponudbe se ustrezno ovrednotijo in predstavljajo duhovnikom v rednem študiju in strokovnem izpopolnjevanju.

Laiška združenja običajno potrebujejo na različnih nivojih svojega dela duhovnike kot duhovne asistente. Kljub pomanjkanju duhovnikov naj bo tudi to ena izmed njihovih služb oz. kanoničnih poslanstev, kar naj škofje upoštevajo pri nadaljnjem dodeljevanju nalog.

Laiška mladinska združenja prinašajo *bogastvo pogledov, metod in pastoralnih pristopov*. Vse te možnosti se lahko medsebojno bogatijo. Bogastvo je v tej različnosti in ne v dajanju monopola posameznim smerem. Tako je npr. *Slovenska šola za animatorje* le eden od načinov usposabljanja animatorjev skavti imamo npr. precej dobro razvit svojski način usposabljanja voditeljev. Verjamemo, da lahko te različne možnosti iščejo nove načine in nove poti sodelovanja pri oblikovanju mladinske pastorele znotraj odborov za mlade: medškofijskih, škofijskih, dekanijskih in župnijskih.

Verjamemo, da imajo nekatera združenja določena področja tako razvita, da so lahko vzor in ponudijo ostalim izobraževanje. *Skavti na tem področju ponujamo kvalitetno izobraževanje za tiste, ki izobražujejo voditelje oz. animatorje skupin*.

Sklepi, ki se nanašajo na karitativno delo, so zelo splošni in skromni. V povezavi z našo tematiko manjka predvsem usmeritev za vzgojo za karitativnost – služenje. Mladinska pastorela mora to dejavnost izpostaviti in razvijati med mladimi. *V najstarejši skavtski skupini je služenje eden izmed treh osnovnih poudarkov in ne le na pogovornem, ampak dejavnem nivoju*.

In še kratek razmislek o vključevanju in povezovanju laičkih organizacij. Sinodalni dokument pravi, da se morajo vključiti v ustrezne cerkvene strukture in potem navaja eno in edino Svet katoliških laikov Slovenije. Če je edini namen, da je vse dogajanje strukturirano in popredalčkano, potem to nima nobenega pomena. SKLS pa prav tako ne ve, kakšna je njegova vloga. Vlogo lahko pridobi le tako, da postane servis, ki nudi določene storitve, kot so izobraževanja, vzpodbujanje skupnih projektov. Torej mora s svojo podporo pokazati koristnost in smisel. Smiselno ime te institucije je Svet katoliških laičkih združenj, saj je dejansko sestavljen iz teh elementov. Sedanje ime pa lahko znova pogloblja razliko in morda celo podrejenost laikov nasproti klerikom.

Še ena pomanjkljivost sinodalnega dokumenta so sklepi. Ti sklepi so časovno neopredeljeni, kar pomeni, da niso določene prioritete in povečini so pisani v trpniku. Kdo bo to naredil in do kdaj, pa ostaja nedefinirano – vsaj v sklepnem dokumentu.

Franjo Šaupertl

Prispevek k posinodalni laiški konferenci

1. Naj se predstavimo

Kolpingovo združenje Slovenije (skrajšan naziv) je naslednik nekdanjih Katoliških rokodelskih društev, ki so delovala v Sloveniji od 1855 do 1945 in katerih ustanovitelj je bil Slomškov sodobnik Adolf Kolping (proглаšen za blaženega leta 1991). Danes je to mednarodna socialna in izobraževalna katoliška ustanova, razširjena v prek 50 državah sveta na vseh celinah, razen v Avstraliji, organizirana na mednarodnem, celinskem, nacionalnem in škofijskem nivoju z osnovnimi celicami Kolpingovimi družinami, organiziranimi po župnijah. Kolpingova organizacija je na Slovenskem znova zaživela leta 1993. *Do 15. novembra 2002 imamo ustanovljenih 28 Kolpingovih družin (26 v škofiji Maribor, 1 v nadškofiji Ljubljana in 1 v škofiji Koper) z nekaj prek 700 članov. V članstvu so ljudje vseh stanov in vseh starosti ter s posebnim poudarkom na delovanju mladih. Naša pretežna dejavnost je usmerjena v usposabljanje ljudi za uveljavitev kot kristjanov v poklicu, zakonu, družini, Cerkvi, družbi in državi ter nudenje socialne pomoči ljudem za življenje na dolgi rok, s spodbujanjem javnega blagorja v krščanskem smislu in s sodelovanjem v prenovi družbe in njeni humanizaciji.*

2. Moč in nemoč katoliških združenj

Skladno s Sklepnim dokumentom Plenarnega zbora Cerkev na Slovenskem se želimo kot katoliška laiška organizacija na čim več župnijah vključiti v prenovljeno strukturo

župnije v obliki koncentričnih krogov in tvorno delovati v župnijskih občestvih ter na drugih organizacijskih nivojih Cerkev. Kolpingove družine po župnijah so poklicane za organizirane oblike izobraževanja in usposabljanja, za nudenje in izvajanje dolgoročnih socialnih programov ter za vsestransko pomoč v aktivnem delovanju laikov v župniji. Ocenjujemo, da smo v devetletnem delovanju naše ustanove storili veliko. Mnoge Kolpingove družine so izjemno dejavne, veliko aktivnosti pa se izvaja tudi na nivoju Kolpingovega združenja Slovenije. Takšna ocena izhaja tudi iz vodstva Kolping International. Zelo narobe bi bilo, če bi bili z doseženim zadovoljni, zato vidimo probleme z vidika moči in nemoči našega katoliškega združenja v naslednjem:

- premajhno zanimanje za organiziranje Kolpingovih družin in drugih organizacij po župnijah - miselno enačenje Kolpingove organizacije z organizacijo Karitas
- prevelike obveznosti duhovnikov do množstva laiških organizacij
- odvisnost uspešnosti delovanja vsake laiške organizacije od kakovosti, zagnanosti, ustvarjalnosti in organizacijskih sposobnosti vodstva (laikov)
- preveliko pričakanje laikov v laiških organizacijah od duhovnikov in njihovih iniciativ - določena prekrivanja delovanja laiških organizacij kakor tudi nepokrita področja
- nezadostno izkoriščene možnosti

mednarodnih strukturnih pomoči (strokovnih in materialnih) v tistih laiških organizacijah, ki so vključene v mednarodne asociacije itd. Rešitev naštetih problemov vidimo v stalnih promocijah katoliških združenj v Cerkvi in v javnosti, v medsebojnem spoznavanju in sodelovanju, v dopolnjevanju (komplementarnosti) socialnih in karitativnih dejavnosti, v *usmerjenem, kontinuiranem in poglobljenem usposabljanju laikov za prevzemanje vodstvenih zadolžitev v laiških organizacijah*, v vzpodbujanju duhovnikov s strani vodstva Cerkve za ustanavljanje in delovanje laiških organizacij v župniji z vidika njihove razbremenitve, izvajanje koordinacije med katoliškimi laiški organizacijami s ciljem usklajevanja programov, odkrivanjem nepokritih področij in usmerjanjem laiških organizacij na nepokrita področja, delovanje koordinacije med laiški organizacijami (Komisija pri Škofovski konferenci, SKLS idr.), v samostojnem, programsko usmerjenem, z vodstvom Cerkve usklajenim delovanjem katoliških laiških organizacij, v vsestranskem koriščenju ugodnosti, ki jih nudijo mednarodne povezave laiških organizacij ipd. Katoliška laiška društva pa so lahko tudi eden ključnih sredstev za to, da preko njih ostane mladina dejavna v Cerkvi in da prek njih vstopajo v Cerkev tisti, ki so se od Cerkve oddaljili.

3. Občestvena razsežnost slovenskega kristjana

Prav v delovanju različnih laiških organizacij pride do izraza občestvena razsežnost slovenskega kristjana. Tako nudimo npr. v Kolpingovi organizaciji možnost najprej *stalnega usposabljanja za občestveno delovanje, nato pa prek aktivnega delovanja v laiški organizaciji možnost nastopanja, vplivanja in akcijskega delovanja v družini, poklicu, Cerkvi in družbi*. Problem je v preteklem nedovoljenem delovanju

slovenskega kristjana izven Cerkve in s tem nerazvitost in neusposobljenost za občestveno razsežnost delovanja v Cerkvi in družbi. Prav tu lahko odigrajo pomembno vlogo laiške organizacije, ki se ukvarjajo z usposabljanjem, kakor tudi vse druge organizacije znotraj Cerkve v celotnem formalnem ter neformalnem sistemu usposabljanja ljudi za življenje. Le vsestransko usposobljen kristjan bo deloval občestveno.

4. Strukturni dialog v Cerkvi

Na zastavljeno vprašanje: Zakaj med katoliškimi društvi in hierarhično cerkvijsko praktično ni sodelovanja”, lahko z gotovostjo zatrdimo, da je tudi stopnja tega sodelovanja v popolni odvisnosti od dialoške sposobnosti in interesov obeh strani. Ker je Kolpingova organizacija najbolj razširjena v Škofiji Maribor, je tu delovanje med nami in vodstvom Cerkve na nivoju te škofije več kakor izvrstno. Nadškof ter škof ordinarij v Kopru zagotavljata da ko bo Kolpingova organizacija dovolj razširjena tudi v Ljubljanski nadškofiji in Koprski škofiji, bo tudi vzpostavljeno podobno sodelovanje.

5. Katoliški mediji in katoliška društva

Ob vlogi vsesplošnega informiranja in predstavljanja različnih pogledov na življenje v Cerkvi in v družbi ter v svetu s strani katoliških medijev priporočamo stalno, sistematično in široko podprto predstavljanje vsebinskega ter akcijskega delovanja vseh laiških organizacij na Slovenskem. S tem bi laiške organizacije približali koristnikom medijev, mediji pa bi odigrali pomembno vlogo v uveljavljanju in promoviranju katoliških laiških organizacij z vidika njihovega delovanja, njihove vloge v Cerkvi in družbi, v dialogu o družbenih pojavih, v njihovem aktivnem vključevanju v delovanje Cerkve ter družbe.

6. Vpliv katoliških laikov v Cerkv

Na osnovi izkušenj v našem Združenju lahko zatrdimo, da je možno z aktivnim delovanjem laičkih organizacij povečati vpliv katoliških laikov v Cerkv, saj se člani neke laičke organizacije počutijo bolj poklicani, kakor “navadni” nedeljniki, bolj se vključujejo v župnijsko občestvo, aktivnejši so v vseh akcijah v župniji, postajajo bolj zavzeti nedeljniki, odpirajo se v razpravah znotraj laičke organizacije in izven nje, postajajo sokreatorji dogajanj v Cerkv in družbi. Vse pa je v izključni povezanosti s stopnjo

odprtosti posameznih župnikov in njihove želje po vključevanju laikov v ključna dogajanja župnije ter v vsestransko sodelovanje na eni kakor tudi v stopnji pripravljenosti laikov za večje angažiranje, kot je sama prisotnost pri nedeljskih mašah, na drugi strani. Od skupnega razumevanja usmeritev Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem je torej odvisna stopnja vpliva laikov v Cerkv, ki je teoretično smiselno zastavljena, v praktičnem delovanju pa potrebuje še veliko obojestranskega prilagajanja.

ZDRUŽENJE KOLPINGOVIH SOCIALNIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE

2000 MARIBOR, Gledališka 4

Tel./fax: +386 (0)2/252-72-80

e mail: tajnstvo@kolping-zdruzenje.si.

www.slomsek.net/kolping

Franjo Šauperl, predsednik

---

mag. Melita Kordeš

Katoliški vrtec in vzgoja za življenje

Katja pride do mene objokana in mi kaže pordečeno kožo na roki: »Vinko me je pa uščipnil.« Vinko pristopica za njo in debelo gleda.

Sedemo v mimijski del sobe in kakor so navajeni, začnemo z vprašanjem: »Kaj se je zgodilo?«

Katja: »Jaz sem tam delala, on pa je prišel in me uščipnil.«

»Kaj pa ti praviš Vinko, kaj se je zgodilo?«

Vinko prostodušno: »Uščipnil sem jo.«

Pridruži se še nekaj poslušalcev, ki sedejo zraven.

Sledi drugo običajno vprašanje: »Kako misliš da se Katja sedaj počuti?«

»Slabo,« odgovorijo vsi v en glas namesto njega.

Mojca pa doda: »Ali ne, da je Jezus sedaj žalosten?«

»Seveda je žalosten,« rečem. Mojca doda: »A ne, da se to ne dela, lahko pa koga pobožáš.«

»Da, pobožamo pa lahko, če otrok tako želi. Če pa reče: »Prosim, da me ne božáš,« pa ne božáš,« razložim.

»Da, če božáš koga, pa je Jezus vesel. Ker ga imaš rad.« razpleta naprej Katja. Saša, ki ni iz verne družine, pozorno posluša in na rahlo od strani boža Vinka po roki. Smehlja se in po tiho govori: »Zdaj je pa Jezus vesel.«

»Ker če koga uščipneš in se ne opravičiš, potem dobiš črno piko,« razloži Mojca, medtem ko poboža Sašo. Pozorno jo pogledam, od kod ima to znanje. In Mojca razloži: »Dobiš črno piko tu na srčku.«

Vinko se čudi, kako je to mogoče. 5 let stara Katja razloži, med tem ko rahlo boža Mojco: »Da, to črno piko ti napiše Bog.«

»Včasih pa si jo zapiše tudi moj oči,« doda Mojca.

Vinko debelo gleda in potem Katja pomirjujoče

pove: »Ampak, ko greš k maši, se ti vse te črne pike izbrišejo, če ti je žal.«

»Vidiš, Vinko, ti je kaj žal, da si uščipnil Katjo?« vpraša Mojca. »Oprosti,« reče Vinko in naš pogovor se razplete kakor v kakšni knjigi za otroke.

Vendar je to življenje v našem vrtcu. V Angelinem vrtcu. V koledarskem letu, ki se izteka, 3. januarja 2002, so prvi otroci preživeli svoj dan v tem vrtcu. To je bilo 27 otrok, ostali so se jim pridružili v prihodnjih tednih in mesecih.

Sedaj je v dveh skupinah v Angelinem vrtcu 48 otrok v starosti od treh do šestih let. Ker je to prvi in zaenkrat edini katoliški vrtec za to starost v Ljubljani, si lahko predstavljate, da je povpraševanje večje kot imamo prostih mest.

Kaj pomeni to, da smo katoliški vrtec? To pomeni, da imamo tako kot še štirje drugi vrtci v Sloveniji, katoliški program, ki vključuje versko življenje. Konkretno: pojemo verske pesmi, imamo knjige z versko vsebino, znamenja in podobe na stenah, z otroki se pogovarjamo o veri, molimo, praznujemo cerkvene praznike.

Prve ideje o katoliškem vrtcu so se pri sestrah uršulinkah, ki so ustanoviteljice Angelinega vrtca, rodile že pred leti. Potem pa so ves čas sodelovale z laiki, da je prišlo do uresničitve teh prvih idej. Laiki smo se na povabilo k sodelovanju odzvali v zelo velikem številu: in vsak je dal svoj pomemben delež v določenem obdobju ustanavljanja vrtca.

Dobro leto preden so se odprla vrata vrtca, pa so stekle tudi bolj oprijemljive vsebinske priprave: iskanje in opredelitev poslanstva in vizije vrtca, načel dela v vrtcu, iskanje metode dela z otroki in odločitev za Montessori vzgojno metodo.

Vse to je bilo (in je danes morda še bolj) podprto z molitvijo sester, vzgojiteljic, staršev in otrok. Zato tudi vsi čutimo, da je Angelin vrtec nastal in živi, ker je Bog z nami.

»Po njih sadovih jih boste spoznali,« res je. Res pa je tudi, da bomo na prave sadove morali počakati še nekaj let, saj bomo šele takrat videli, kaj je rodilo naše delo in prizadevanje. Vzgoja je po naravi taka, da njene učinke težko preverjamo, in da so v resnici opazni šele čez desetletje, ko se po burnem mladostniškem obdobju razcveti mlada odrasla oseba.

Zaenkrat si prizadevamo, da bi pomagali otrokom,

1. *da bi postali samostojna osebnost,*
2. *z veseljem in željo do učenja,*
3. *s samozaupanjem in dobro samopodobo,*
4. *z željo prispevati k boljšemu svetu.*

1. Kako pomagamo otrokom, da postanejo samostojni, kar je prvi korak uspešne vzgoje? »Pomagaj mi, da naredim sam,« je verjetno najbolj znamenit stavek Montessori vzgoje. Otroku pripravim okolje tako, da si lahko sam obleče plašč: kupim takega z lažjo zadrgo, mu nazorno pokažem, kako jo zapnemo, v začetku pomagam tisto, kar je nujno potrebno, za kar me prosi ... Vsaka nepotrebna pomoč, ki ne izhaja iz otrokove želje in potrebe, je ovira otrokovemu razvoju.

Razvoj otroka pa poteka sicer v neki splošni smeri za vse otroke sveta enako (najprej se vsi plazijo, potem shodijo, tečejo ...). Vendar pa po tej isti poti hodi vsak otrok v svojem tempu. Vseh 20 otrok v sobi pač ne

more istočasno zanimati, kako narišemo krog. Tudi jih ne more v istem trenutku zanimati branje določene zgodbe. Zato je naša soba pripravljena tako: ob stenah so nizke omare z mnogimi odprtimi policami. Na policah so pripravljene pladnji (preko 400 jih je gotovo) z različnimi dejavnostmi: na enem sta dve posodi in goba, prva posoda je polna z vodo, na drugem pladnju je 45 kamenčkov in številke od 1 do 9 za razumevanje kvantitete, na tretjem je 5 predmetov, ki se začnejo na črko »d«, na naslednjem vseh 11 osnovnih barvnih ploščic, na naslednjem je relief Svete dežele s simboli Nazareta, Betlehema in Jeruzalema ...

Ko otrok pride v sobo, se sreča s prvim izzivom: prepoznati mora, kaj si želi delati, mora se odločiti med mnogimi možnostmi. Potem ko si izbere dejavnost, sam izbere, koliko časa bo pri njej vztrajal, nato pospravi pladenj na mesto, kjer ga je vzel: tako urejenega, kot ga je našel. S tem izraža namreč spoštovanje do otroka, ki bo dejavnost za njim.

Otrok dela v vrtcu v ozračju spoštovanja, svobode in odgovornosti. Pri tem mora upoštevati preprosta pravila: delam tako, da spoštujem druge (se pravi, s svojim delom ne motim, ne kričim, polivam ...) in okolje, predmete (materiala ne uničujem).

Če se zgodi, da otrok polije vodo po tleh, to ne vznemiri vseh otrok v sobi, saj vedo, kje je krpa za brisanje po tleh in kako pobrišemo. Otroci od prvega dne pridobivajo občutek za red, saj sami skrbijo za to v sobi.

2. Otrok se tako nauči samostojnosti. Hkrati pa na tak način pridobiva veselje do učenja: sam otrok namreč natančno ve, kaj želi delati, izbere didaktične materiale, ki so mu ravno pravšen izziv: nekaj, kar obvladuje, mu ni več zanimivo, nekaj pa, kar mu je še čisto tuje, pa tudi ne. Zato je izbira prepuščena otroku. S tem, da mu je omogočen njegov lasten ritem učenja, pa pridobiva veselje do

učenja.

Naloga vzgojitelja pri tem je preprosta, je pa hkrati temelj vzgoje v Angelinem vrtcu: *vzgojitelj opazuje otroka, si zapisuje, razmišlja in mu sledi: pripravi mu dejavnosti, ki mu bodo pomagale premostiti zagate v učenju, ga spodbuja iti še globlje v področjih, ki otroka zanimajo.* S tem zelo spoštujemo in spodbujamo razvoj vsakega posameznika.

3. Njegov lasten ritem omogoči tudi uspešnost, otrok pridobiva zaupanje v svoje sposobnosti, jih utrjuje, se jih zaveda in tako počasi dopolnjuje pozitivno samopodobo.

Ta način vzgoje v polnosti vključuje *samomotivacijo, samodisciplino, samospoznavanje* – izjemno sposobnost otrok, da sami razvijajo svoje lastne zmožnosti. Otrok pri tem razvija sposobnosti koncentracije in notranjega nadzora, to pa sta vrline, ki sta pomembna dota za življenje.

4. Kje pa se kaže dimenzija čuta za bližnjega in skupnost?

Ker so v skupini otroci mešanih starosti od 3 do 6 let, jih že ta struktura spodbuja k čutu za drugega. Mlajši znajo prositi za pomoč, starejši razumejo drugačnost mlajših in jim s ponosom pomagajo, razložijo. Ob skrbi za pripravo malice ter za pripravo in pospravljanje miz, pripravo rož, zalivanje sobnih rož, sprejemajo nase tudi odgovornost za skupino. Na ta način dajejo svoj prvi prispevek za skupnost. Upamo, da bodo ti otroci nekoč kot samostojne osebe, z željo po učenju, z zaupanjem vase in v svet, pripravljeni dati svoj delež v skupnost sveta.

Kot kaže bo ta skupnost, ko odrastejo, temeljila na načelih demokracije. Mislim, da bodo nanjo dobro pripravljene: znajo se držati osnovnih minimalnih pravil življenja in razumejo, zakaj je to potrebno. Hkrati pa vedo, da imajo možnost, da sami izbirajo v svojem tempu to, kar želijo delati v življenju. Za to, kar izberejo, pa so odgovorni. Njihova izbira dejavnosti je lahko le znotraj pravil spoštovanja sočloveka, okolja in Boga. Odgovorni so tudi za lepše življenje v skupnosti: njihove besede in dejanja vplivajo nanjo. Vedo, da so trenutki, ko se moraš odpovedati lastnim željam in sprejeti določila skupnosti. V vrtcu ob enajstih pospravimo in skupaj – vsi – zaplešemo, zapojemo, se pogovorimo.

Zato je Montessori vzgojna metoda učenje za življenje.

Slovenske šole so kar dobre na področju količine posredovanega znanja. Vendar, četudi imam veliko količino znanja, še ne pomeni, da sem jo sposoben izkoristiti. Velikokrat so pri tem ovira osnovne navade. Če imam sposobnost za koncentracijo, veselje do dela, sposobnost reševanja težav, čut za drugega in presežno ter podobne vrline, ki ste jih lahko prepoznali v opisu dela v vrtcu, lahko to nadomesti marsikateri primanjkljaj znanja in spretnosti.

Ni tako pomembno, da živim z znanjem o razliki med elipsoidom in ovoidom, najpomembneje je, da ločim med dobrim in slabim ter se trudim izbrati dobro. Resnična milost pa je življenje v veri, da lahko »črne pike«, ki si jih pri tem naberem, Bog usmiljeno izbriše.

NOVA EVANGELIZACIJA

mag. Vladimira Leskovec

Nova evangelizacija in duhovno spremljanje – izziv za laike

Uvod

Z velikim navdušenjem pozdravljam idejo in samo izvedbo o laiški posinodalni konferenci. Menim, da je to danes v resnici potrebno, ker je ostalo še veliko pomembnih odprtih in nedorečenih vprašanj in idej, ki se tičejo tako nas laikov kot tudi celotne Cerkve na Slovenskem in bi jih bilo potrebno vsaj omeniti, če že ne vzeti pod drobnogled. Potem pa bi skupaj, laiki, duhovniki in osebe različnih oblik posvečenega življenja, iskali najboljše skupne možne korake in rešitve za blagor vseh kristjanov in vseh ljudi dobre volje.

Nova evangelizacija in duhovno spremljanje v cerkvi na slovenskem - izziv za laike

Glede na trenutne razmere v Cerkvi vidim kot eno izmed možnosti nove oblike služenja za laike (predvsem tiste s teološko izobrazbo, duhovnike in tiste, različnih strok pomagajočih poklicev (zdravstveni in socialni delavci, socialni pedagogi, itd.) v tako imenovani novi evangelizaciji in v duhovnem spremljanju. *Nova evangelizacija je v tem, da damo vsaki generaciji možnost, da se lahko odloči za Kristusa* (prim. CD 64, 22). Duhovno spremljanje je bilo še pred nedavnim zadeva samo posvečenih ljudi v

Cerkvi. Vendar se razmere v Cerkvi danes drastično spreminjajo. V svetu obstaja že veliko število tudi laičnih duhovnih spremljevalcev, ki imajo osnovo za svoje služenje v splošnem duhovništvu. Osebo vidim v novi evangelizaciji in v duhovnem spremljanju velik izziv za vse laike (poročene, samske, posvečene, razporočene idr.) tudi v Cerkvi na Slovenskem. Takšna vrsta služenja je danes nujno potrebna za napredek in duhovno rast celotnega božjega ljudstva.

1. Nova evangelizacija Zakaj je sploh potrebna nova evangelizacija? Evangelizacija je potrebna iz več vidikov. »*Temeljna naloga nove evangelizacije je oznanjati svetu veselo novico o razodetju Boga v Jezusu Kristusu ter vabiti k spreobrnjenju in k veri. Vera je osebno srečanje z Jezusom Kristusom*« (SDPZ 57). Potrebno je upoštevati dejstvo, da danes živimo v družbi »brez Boga«, kjer se srečujemo na eni strani z neverujočimi, z ljudmi različnih drugih veroizpovedi in prepričanj ter vedno več s tistimi, ki so bili v otroštvu krščeni in obiskovali osnovni verouk, vendar niso nikdar izkusili vere in se tako aktivno potem vključili v življenje Cerkve. Vse to je sedaj potrebno

nadoknaditi, da bi njihova vera postala izkustvena, svobodno izbrana in (duhovno) odrasla – zrela. Osebnostno vidim veliko nevarnost v nepoučenosti ljudi o verskih resnicah in nauku Cerkve, kjer je vedno več takih »kristjanov«, ki poleg služenja krščanskemu Bogu služijo oz. »kadijo« na žalost še drugim poganskim bogovom npr. v raznih sektah – gurujem, zdravilcem, piramidam, ki ne morejo pomagati in ki v Sloveniji rastejo kot gobe po dežju. Akademik Trstenjak je zapisal: »Hudo je, da se ljudje okoli nas pritožujejo, da v Cerkvi in njeni službi pogrešajo duhovnosti in hodijo iskat duhovnosti na Vzhod k raznim budističnim meditacijam in tehnikam« (CSS 23, (1989), 1–2). Zdi se, da ti ubogi ljudje ne dobijo potrebne duhovne hrane v katoliški Cerkvi in zato hodijo drugam. Zato bi bilo potrebno v prihodnje dobro razmisliti in pretehtati pristope, ki bi te ljudi zopet vrnil na pot vere v Jezusa in jim ponudili tisto, kar potrebujejo. Poleg evagelizacije zgoraj naštetih vidim evangelizacijo tudi tistih, ki si prizadevajo biti zvesti evangeliju in želijo vedno bolj radikalno hoditi po poti vere za Kristusom.

Novi oznanjevalec – laik pa naj bi predal le tisto, kar je izkusil. Vendar evangelizacija seje božje življenje, kar je lastno Svetemu Duhu. Res je, da potrebuje naše sodelovanje, toda brez Svetega Duha bi ves naš napor in dobra volja ne mogla spremeniti niti sveta niti človeških src. "Če Gospod ne zida hiše, se zaman trudijo zidarji" (Ps 127, 1). Današnji svet, tudi slovenski kristjani so naveličani slediti učiteljem, in bi se radi pustili voditi živim pričam (prim. Pavel VI.). Zato nihče, tudi noben laik ne more biti glasnik pristnega evangelija, če sam ni izkusil novega življenja, ki ga daje Jezus Kristus. Lahko se zgodi, da postanemo le propagandisti abstraktnih teorij. Razumljivo je, da ne more biti nove evangelizacije brez novega modela oznanjevalcev. Ko so

Jezusovi učenci že evangelizirali, je med tem Jezus poudaril, da potrebujejo nekaj, česar še niso imeli: "Toda prejeli boste moč Svetega Duha, ki bo prišel na vas, in boste moje priče ... do skrajnih meja sveta" (Apd 1, 8). Mislim, da smo tudi mi laiki poklicani, da smo danes še bolj kot kdaj koli prej žive Kristusove priče tukaj in sedaj v Cerkvi na Slovenskem. Razliko med oznanjevalcem (sedanja situacija) in novim oznanjevalcem (tisto, kar naj bi bil) nam kažejo binkošti. Samo SVETI DUH naredi iz nas priče vstajenja Jezusa Kristusa. Kot je trdil papež Pavel VI.: "Evangelizacijski prijemi so dobri, vendar tudi najpopolnejši ne morejo zamenjati obzirnega delovanja DUHA" (Evangeli Nundiandi, 75). Kerigma ali temeljna evangelizacija doseže vrhunec v izkustvu vere v Boga po Svetem Duhu. Iz tega je razvidno, da ne zadostuje, da razumsko presojamo stvari. Poznati jih moramo izkustveno. Lahko smo strokovnjaki za Gospodove zadeve, z naslovi, ki smo jih dobili v verskih znanostih in celo z diplomami iz teologije na slavni univerzi, pa vendar ne zadostuje. To sicer ni slabo, toda lahko se zgodi, kar se je zgodilo duhovniku, ki je odlično organiziral procesijo: pozabil pa je na »majhno podrobnost« (Jezusa, prisotnega v najsvetejšem zakramentu).

2. Duhovno spremljanje Duhovno vodstvo ali spremljanje je v Cerkvi na Slovenskem zelo razdrobljeno in so ga še pred nedavnimi izvajali predvsem »posvečene« osebe. »Laiki imajo dolžnost in pravico do apostolata že zaradi svojega združenja s Kristusom – Glavo« (LA 3). Osebnostno menim, da je vedno več dovolj izobraženih in izkustvenih laikov v veri, ki jih to področje služenja zanima in bi bili pripravljeni služiti na tak način v Cerkvi. Prepričana sem, da ni nujno, da to službo opravljajo »posvečene« osebe, ampak tudi vsak laik, ki ima (goji)

oseben odnos z Bogom, redno prejema zakramente, redno prebira božjo Besedo (Lectio divina), vsak dan redno moli, ima osnovna znanja iz teologije ipd. V duhovnem spremljanju je glavni vodnik Sveti Duh, zato osebno raje govorim o spremljanju, kjer sta spremljevalec in spremljanec pozorna na vzgibe Duha in skupaj v razločevanju iščeta Božjo voljo na poti svetosti za Jezusom. Danes je vedno več ljudi v cerkvi kot tudi izven nje zmedenih in se ne znajdejo v številnih duhovnih ponudbah vseh vrst, ki jih obdajajo z vseh strani. Glede na potrebe časa je potrebno vzgojiti in izobraziti v zrele odrasle verne kristjane – laike čim več ljudi, ki bodo znali pravilno razločevati in duhovno spremljati svoje brate in sestre po veri v vsakdanjem življenju. Duhovno spremljanje, ki se izvaja na občasnih duhovnih vajah ali duhovnih obnovah, več ne zadostuje. Cerkev področju duhovnega spremljanja v preteklosti ni posvečala dovolj pozornosti. Od začetka druge svetovne vojne pa vse do danes je zaznati neko vrzel, saj se nihče s tem ni načrtno ukvarjal, razen nekaterih redovnih ustanov in nekaterih zagreth posameznikov, predvsem nekaterih redovnikov in duhovnikov, katere zavezuje že njihovo poslanstvo-karizma in njihove konstitucije. Namesto, da bi na slovenski Teološki fakulteti razvijali področje duhovnosti in duhovnega spremljanja, so dali prednost svetnim terapijam in psihoanalizi. Namesto, da bi iskali pristope, kako pomagati ljudem v Cerkvi na duhovno – svetopisemski način, ki človeka jemlje v vsej njegovi celovitosti (prim. 1 Tes 5, 23) so jim ponujali drugačne terapije. Vede, ki obravnavajo človeka so sicer prinesle veliko novih spoznaj in odkritij o človeku, pa vendar to za kristjana – laika ne zadostuje. Kot kristjani smo pred Bogom in ljudmi odgovorni, da iščemo najprej Božje kraljestvo in vse drugo nam bo

navrženo (prim. Mt 6, 33).

Predlogi

Zato vidim glede na zgoraj povedana dejstva nekaj možnih rešitev oz. predlogov, ki so uresničljivi samo v toliko, kolikor se teh potreb laiki danes sploh zavedamo. Šele ko bomo laiki med seboj razčistili, kdo smo in kaj hočemo, se bomo lahko neobremenjeno usedli za skupno mizo še z drugimi pomembnimi akterji (duhovniki in različnimi osebami posvečenega življenja) in iskali skupne rešitve.

Upravičeno se lahko vprašamo, zakaj je vedno večje število kristjanov, ki se odvrta od Cerkve in tako drugje išče »žive priče«, ker jih v svoji cerkvi niso srečali ali dobili tistega, kar so iskali. Čeprav je Cerkev v zgodovini imela vedno dovolj »živih prič«, predvsem so bili to svetniki, pa se zdi, da teh prič danes ni ali pa smo izgubili čut, da bi jih sploh videli in opazili zaradi vedno večje sekularizacije in materializma, ki sta se vtihotapila tudi v Cerkev. Bolj kot materialne stiske danes ljudi pestijo duhovne stiske in pomanjkanja smisla življenja. Zato so toliko bolj potrebni zreli duhovni spremljevalci – laiki, ki so sami že šli skozi proces notranjega dozorevanja in tako dosegli duhovno zrelost in razločevanje. Glede na trenutne razmere je nujno potrebno v proces nove evangelizacije in duhovnega spremljanja vključiti tudi laike, ki bodo skupaj z duhovniki in drugimi osebami posvečenega življenja duhovno spremljali skupine kot tudi posameznike. Dobro bi bilo razmisliti tudi o duhovnih obnovah uvajanja v krščanstvo, kot to počnejo že nekatera gibanja v Cerkvi. Taka gibanja in skupine bi bilo potrebno načrtno in bolj organizirano vključiti v novo evangelizacijo. Tega ne more delati le peščica cerkvenih dostojanstvenikov, ki od daleč opazujejo dogajanja.

Prav tako bi bilo potrebno razmisliti o

tesnejšem in enakovrednejšem (na istem nivoju) sodelovanju vseh akterjev (duhovniki, laiki, osebe različnih oblik posvečenega življenja). Osebo ne vidim prihodnosti brez tesnejšega sodelovanja in timskega dela, kjer so vsi, tudi laiki, enakovredno obravnavani in spoštovani, saj so le slednji tudi vedno bolj izobraženi in izkušeni. Menim, da do danes Cerkev teh možnosti še ni povsem izkoristila oz. jih še ni vključila v svoja odločilna telesa, ki se tičejo vseh znotraj Cerkve.

Duhovni spremljevalci so danes nadvse iskani in potrebni, kot smo že nakazali zgoraj.

Tako tisti, ki bo želel evangelizirati v prihodnje, kot tisti, ki bo želel biti duhovni spremljevalec, bo nujno moral imeti najprej sam osebno izkušnjo Boga, da bo lahko potem spremljal druge na poti hoje za Kristusom. Mati Sinklitika je rekla: *»Nevarno je, če poučuje kdo, ki ni živel (v askezi) dejavne življenja. Kakor če kdo, ki ima trhlo hišo, sprejme goste in jih s tem poškoduje, ko se hiša zruši, tako tudi ti ljudje, ki niso najprej zgradili sebe, ugonobijo vse, ki pridejo k njim. Z besedami kličejo k zveličanju, s hudobijo svojega življenja pa (duhovnim) bojevnikom delajo krivico.«* (Modrost Puščave, 1994). Naj nam bo izjava izkušene duhovne matere vsem v poduk in pomoč, da se bomo prav zavedali pomembnosti vloge evangelizatorja/ke in vloge duhovnega spremljelvaca/ke in tako znali prav ovrednotiti in spoštovati to služenje v Cerkvi. Poleg tega,

da je potrebna osebna izkušnja za te dve vrsti služenja, bi bilo v prihodnje potrebno razmišljati tudi o načrtnem (formalnem) usposabljanju »živih prič« in duhovnih spremljevalcev v okviru TEOF ali v okviru kake druge ustanove ali skupnosti. Trenutno na TEOF že poteka mini raziskava glede položaja duhovnega spremljanja v Cerkvi na Slovenskem. Prav tako bi bilo potrebno uvesti »mrežo« laičnih sodelavcev, ki bi jih utegnili zanimati te vrste služenja in se bolj strokovno lotevati zadeve in seveda ne pozabiti na delovanje »Duha«, ki edini daje prava navdihnjenja in prave sadove.

Sklep

Menim, da danes Cerkev potrebuje zrele pričē-laike (človeško in duhovno), ki bodo sposobni spremljati ljudi, svoje brate in sestre po poti vere. Prepričana sem, da vsak laik, ki se je zavestno odločil slediti, Kristusu lahko duhovno spremlja brate in sestre v Cerkvi in s svojim življenjem pričuje in jih vodi h Kristusu, ki je pot, resnica in življenje. *»Ko dosegate namen svoje vere, namreč odrešitev duš«* (1 Pet 1, 9). Niso samo duhovniki in osebe različnih oblik posvečenega življenja poklicani k svetosti, temveč smo k temu cilju poklicani vsi, tudi laiki. To, kar je v tujini že dolgoletna praksa, so pri nas šele začetki. Upam in želim, da bi se ogenj, ki ga bomo zanetili na tej laiški posinodalni konferenci, čim prej razplamtel in bo čim prej dajal bogate sadove in da ne bomo na koncu zopet pozabili na »majhno podrobnost«.

Marko Rus

Cerkev na Slovenskem in nekateri veliki izzivi z zornega kota laičnega gospodarskega delavca, poslovneža

Uvod

1.Deset let je minilo od osamosvojitve Slovenije in od začetka nove, čeprav še nepopolne svobode dejavnosti in izražanja Cerkve na Slovenskem. Od takrat se je svet močno spremenil, zato se tudi Cerkev na Slovenskem sooča z novimi izzivi. Tudi mišljenje Božjega ljudstva se spreminja, predvsem med mladimi, ki se oddaljujejo od zakramentov in Cerkve. *Materializem, kapitalizem, potrošniško mišljenje in hedonizem postajajo vodilne vrednote*, pretekli ideali pa so pozabljeni. Nekristjanstvo in sekularizacija se širita tudi po Sloveniji – mladi rastejo brez pravih vrednot, v strahu pred prihodnostjo in se navzlic hrupnemu druženju praviloma čutijo osamljeni. Novi so tudi mnogi pastoralni poudarki, kot npr. s kakšno katehezo uvajati v vero in kako uporabljati sodobna sredstva obveščanja (npr. internet) za širjenje veselega oznanila.

2.To kratko razmišljanje upošteva zaključke Sklepnega dokumenta Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem ter želi na skromen in poenostavljen način prikazati gledanje katoliškega poslovneža in starša na šest perečih problemov v družbi, demokraciji, gospodarstvu in v življenju Cerkve z namenom, da se ga presodi in se o njem razpravlja na tej konferenci.

“Spodbujam vas tudi k večjemu pogumu in zdravi samozavesti, ki naj se odraža tudi v

vašem javnem delovanju.” (Papež Janez Pavel II. slovenskim romarjem v Rimu, 26. oktobra 2000)

3. Priložnosti za bolj jasno in odkrito pričevanje o naši veri in upanju, ki je v nas, je lahko veliko, potreben pa je pogum:

- a) na delovnem mestu,
- b) v kulturnih in športnih dejavnostih,
- c) na strokovnih konferencah,
- d) na potovanjih in izletih,
- e) v šoli,
- f) v družabnem življenju, med prijatelji

in znanci.

4.Vodilni in drugi delavci, ki komuniciramo z mediji, imamo priložnost in dolžnost, da kjer in kadar je umestno, podamo svoje mišljenje v luči socialnega in moralnega nauka Cerkve.

5.Vsi laiki se držimo tudi zapovedi, da nikdar ne zatajimo svoje vere, da branimo dobro ime Cerkve in njenih pripadnikov ter da vedno pokažemo svoje versko prepričanje. *Torej, da imamo pogum in samozavest, da plujemo proti toku javnega mnenja, kadar je to potrebno, da v resnici postanemo luč, sol in kvas sveta.*

6.Kot državljani imamo tudi dolžnost, da delujemo v političnem svetu (polis; res publica), kjer naj nas poleg osebne poštenosti ljudi in njihovega znanja pri izbiri vodilnih ljudi vodijo tudi njihove vednote ter etično

prepričanje, ki je čim bližje nauku Cerkve. Naša politična prisotnost je nujna v vseh sistemih odločanja o skupnem dobrem.

7. Laični poslovneži imamo tudi potrebo, da se opredelimo na podlagi večjega splošnega znanja in nauka Cerkve o velikih svetovnih izzivih in problemih, kot so globalizacija, privatizacija, nacionalni interes, vstop v Evropsko zvezo, rastoče razlike med bogatim severom in revnim jugom, nepravilnost in nespoštovanje človekovih pravic, izkoriščanje ljudi in narodov ter varstvo okolja in da o njih javno spregovorimo v luči evangelija in svoje vere.

8. Končno moramo vplivati tudi na politična odločanja, ki se nanašajo na velike moralne izzive našega časa, kot so: spolna morala, homoseksualnost, splav, preprečevanje rojstev, evtanazija, bioetika, kloniranje ipd.

Šola

9. Petinštirideset let komunistične ideologije, ateističnega materializma in splošnega sovraštva do religije, predvsem pa do Cerkve, je ustvarilo trajen vpliv na mišljenje naših pedagogov, učiteljev in profesorjev na vseh stopnjah šolstva od vrtcev do univerze, če se tega zavedajo ali ne.

10. Krščanski starši, pedagogi, učitelji, profesorji in kateheti moramo biti pazljivi, da se taka mišljenja in izražanja polagoma izključijo iz učbenikov, učil in priročnikov, iz dejanskega učenja, predvsem pa iz kritičnih predmetov, kot so: filozofija, zgodovina, ekonomija, sociologija, antropologija, arheologija, politične vede, glasba in podobno.

11. Slovenski katoliški starši moramo dosledno in pogumno zahtevati, da se našim otrokom nudi katoliška kateheza v prostorih javnih šol in v času normalnega šolskega dneva, od vrtca do univerze, do katere imajo pravico na podlagi evropske konvencije o

človekovih pravicah.

12. Pravico imamo tudi zahtevati, da se spolna morala prikaže v šolah na strpen, uravnotežen ter nravni način.

Sredstva javnega obveščanja (mediji)

13. Tudi na Slovenskem mediji vedno pogosteje prikazujejo nasilje, pornografijo, nemoralno obnašanje in poslovanje, zmotne ideologije in napačne etične prvine, ki negativno vplivajo na slovensko družbo, predvsem na nekritične nezrele mlade.

14. Katoliški laiki moramo s pogumom in trajnimi napori vplivati na televizijo, radio, tisk, glasbo in internet, na javne ustanove, člane državnega zbora ter na javno mnenje, da se ta negativna poplava ukine.

15. Preko nakupa in druge finančne podpore moramo prispevati k uspehu dobrih medijev in zavračati slabo ponudbo. Preko vzgoje in s svojim zgledom in z doslednim obnašanjem moramo vplivati na svoje otroke, da se sami odločijo, da ne bodo postali uporabniki takih medijev.

16. Kot katoliški laiki v drugih deželah, kjer raste brezbriznost do vere in do dobrega etičnega mišljenja, se moramo tudi slovenski laiki zavzeto truditi, da se razvije katoliška televizija, posodobi in poenoti katoliški tisk, poveča število poslušalcev katoliškega radia ter da se začne uporabljati internet kot sredstvo evangelizacije in širitve katoliške kulture in morale.

Premoženje Cerkve in razpolaganje s sredstvi

17. 'Vodenje cerkvenih gospodarskih ustanov mora biti strokovno in prežeto s posebno odgovornostjo. Biti mora vzor urejenega in preglednega poslovanja.' (Sklepni dokument, 474)

18. Poleg ukrepov, opisanih v Sklepnem dokumentu v poglavju 6.5, je z vidika preudarnega in preglednega gospodarjenja v skupno dobro ter na osnovi svojih strokovnih

izkušenj in poznavanja razmer v Italiji in ZDA smiselno omeniti še:

I. Popoln popis vseh sredstev premoženja Cerkve, ki naj vsebuje tudi razpored tistih sredstev, ki se uporabljajo v pastoralne namene in za vzdrževanje aktivnih duhovnikov ter tistih, ki naj se namenijo za druga poslanstva in potrebe Cerkve.

II. Pristojni ekonomski zbori naj v posvetovanju z ustreznimi laičnimi izvedenci določijo:

- kriterije za investiranje sredstev, kot so tveganja, donosnost, roki ipd.,

- kategorije zaželenih naložb in tistih, ki niso sprejemljive zaradi tveganj, kršitev etičnih načel, človeških pravic, varstva okolja ipd.,

- postopke in pristojnosti odločanja o naložbah ter za periodično preverjanje njihovih ustreznosti in tveganj,

- kriterije za stopenjsko uporabo virov, kot npr. za vzdrževanje in plače aktivnih duhovnikov, plače zaposlenih, pastoralno ter izobraževanje v Sloveniji in po svetu, sredstva obveščanja, vzdrževanje premoženja, akumulacijo in naložbe, socialna in karitativna dela v Sloveniji in po svetu,

- enotni kontni plan in sistem rednega finančnega poročanja o poslovanju z gmotnimi sredstvi ter prevzemu osebne odgovornosti osebe, ki razpologa s sredstvi,

- sistem nadzora in kontrole ter finančnega revidiranja in poročanja organom Cerkve, vernikom, darovalcem ipd.

19. Predvsem pa naj Cerkev na Slovenskem prikaže, kako upošteva zapoved o ubožstvu in Kristusov nauk o solidarnosti in pomoči najbolj potrebnim tako v Sloveniji kot po vsem svetu.

Korupcija na Slovenskem

20. Že v pastoralnem pismu za veliko noč 2001 so slovenski škofje javno opozorili slovenske vernike o tej negativni dejavnosti v slovenski družbi. Raziskava Urada za

preprečevanje korupcije je pred kratkim pokazala razsežnost tega pojava v slovenski družbi, gospodarstvu in javni upravi.

21. Po omenjeni raziskavi je za mnoge slovenske poslovneže korupcija neizbežna. Pojavlja se na mnoge načine in na mnogih področjih v gospodarstvu in javni upravi, zdravstvu, gradbeništvu, bančništvu ter druge.

22. Katoliški poslovneži imamo pomembno dolžnost, da javnost in kolege prepričamo, da je korupcija moralno nesprejemljiva, da ne prispeva h gospodarski rasti in ni neizbežna. Upreti se moramo vsakemu koruptivnemu poizkusu ter uvesti etično mišljenje in kodekse etičnega poslovanja v javno upravo, podjetja in banke. Koprucijske pojave moramo tudi dosledno javljati pristojnim organom.

23. Ker bo lahko boj proti korupciji finančno zahteven, predvsem zaradi pravne in druge podpore, ki jo bo treba nuditi tistim, ki bodo imeli pogum, da začnejo protikorupcijske ukrepe in pobude, bi bilo umestno ustanoviti sklad za vzajemno pomoč.

Vloga duhovnikov in laikov v Sloveniji

24. Število duhovnikov v Sloveniji je čedalje manjše, zahteve in potrebe pa rastejo, zato so duhovniki preobremenjeni. Italijanski škofje so pred nedavnim svoje duhovnike pozvali, naj manj delajo v vlogi menedžerjev, upravljalcev premoženja in naložb, psihologov, graditeljev cerkva ipd. in naj te vloge prepustijo ustreznim laikom.

25. Duhovniki so nujni za pastoralno delo in zakramente in jih je treba razbremeniti. Za zgoraj omenjena dela pa naj se zadolži laike, tudi na vodilnih mestih. Potrebno pa bo odpraviti "strah povojnega časa, ki je v mnogih duhovnikih zapustil globoke sledi, ki so kdaj tudi ovirale bolj odprto sodelovanje z laičnimi sodelavci" (401).

---

dr. Drago Rudel

Krščanski poslovneži in njihova vloga v Cerkvi na Slovenskem

Združenje krščanskih poslovnežev Slovenije (ZKPS) je civilno stanovsko združenje poslovnežev, podjetnikov, poslovnih delavcev (managerjev) in tistih, ki opravljajo profesionalno zasebno dejavnost, kot so: odvetniki, arhitekti, zdravniki, kulturni delavci ... V imenu našega združenja imamo naziv »krščanski«, kar pove, da tako v poslovnem svetu kot v zasebnem življenju zagovarjamo in uveljavljamo obče človeške in krščanske etične vrednote. Tako želimo prispevati k izboljšanju razmer v poslovnem svetu v Sloveniji.

Kot društvo smo organizirani že od leta 1991. Od leta 1993 smo tudi član svetovnega združenja krščanskih poslovnežev UNIAPAC.

Če kot združenje nismo uveljavljeni v slovenskem medijskem prostoru, pa smo poslovneži kot posamezniki zagotovo razpoznavni v naših farah. Ko je potrebna gospodarska ali materialna pomoč župniji, nastopimo kot darovalci, sponzorji, oglaševalci ali izvajalci pogosto brezplačnih storitev.

Kot združeni »krščanski poslovneži« si želimo in potrebujemo obsežnejše sodelovanje s katoliško Cerkvijo v Sloveniji. V tem preraščamo svojo osnovno poslanstvo župljana v lokalnem okolju. Med strateške cilje

našega društva smo zapisali:

- razvijanje čuta za poslovni svet in družbo, v kateri živimo,

- odgovornost do dela, denarja, zaposlenih, skupnosti, naroda, Cerkve, sebe, svoje družine, zakonskih partnerjev ...

in nato:

- skrb za duhovno rast poslovnežev ob pomoči duhovnika – duhovnega asistenta,

- aktivno sodelovanje s Cerkvijo na Slovenskem ob spoznanju, da potrebujemo Cerkev in da Cerkev potrebuje nas,

- aktiven dialog z vodstvom Cerkve na Slovenskem.

Socialni nauk katoliške cerkve je bil za poslovneže že od nekdaj aktualen. Izraža se predvsem v papeških enciklikah, od katerih sta pomembnejši "Rerum novarum" papeža Leona XIII. in "Centesimus annus" papeža Janeza Pavla II. ob stoletnici prej omenjene okrožnice. Cerkev ima s svojim socialnim naukom in etičnimi normami pomembno vlogo pri oblikovanju odnosov v poslovnem svetu. Prav oblikovanje zamisli o »odgovornem podjetništvu«, o katerem vse pogosteje govorimo, zahteva sodelovanje Cerkve in njeno podporo. Cerkev je bila skozi stoletja zagovornik etičnih vrednot, kot so: poštenost, pravičnost, odgovornost, solidarnost ter čut in skrb za sočloveka. To so preverjene

---

vrednote, na katere se naslanjajo moderne gospodarske družbe, da bi ohranile in izboljšale svojo vlogo v poslovnem svetu ter pridobile konkurenčno prednost.

Po drugi strani delodajalci čutimo, bi bilo potrebno dopolniti razumevanje vloge poslovnežev v Cerkvi na Slovenskem. Cerkev priznava krščanskim poslovnežem vlogo delodajalcev. V pridigah se zato pogosto slišijo apeli, naj bomo kristjani – delodajalci v odnosih do podrejenih razumevajoči, strpni in podobno, kot da bi večina nas ne bi bila takšna. Tako so slovenski škofje v svojem postnem pastirskem pismu za leto 1999 trkali na zavest poslovnežev in nas opozarjali, da naj bo naš »odnos do delojemalcev pošten«.

Menimo, da je podoba poslovneža v slovenski javnosti in tudi med verniki v Sloveniji popačena ter ne ustreza dejanskemu stanju. Malo krščanskih poslovnežev se more razpoznati v stereotipni podobi denarnih mahinatorjev in pridobitnikov ter izkoriščevalca delojemalcev. Zagotovo so v večini tisti, ki pri delu uveljavljajo svoja osebna etična stališča in so zato pri svojem delu korektni, pošteni in dobri do svojih sodelavcev in podrejenih. V prid razumevanju odnosa delodajalec - delojemalec bo zato potrebno spremeniti duh besed, s katerimi Cerkev nagovarja svoje vernike in morda osvetliti tudi druge plati tega odnosa npr. izpostavljenost in tveganje delodajalcev v skrbi, da bi zagotovili delo in kruh sebi in svojim zaposlenim.

Katoliška cerkev na Slovenskem je bila skozi vso zgodovino gospodarski in poslovni subjekt. Ne moremo torej prezreti, da se tudi sedaj ukvarja s problemi upravljanja in gospodarjenja. Skrb za cerkvene objekte in drugo lastnino je proces, v katerega smo že vključeni. Združenje ZKPS ima v svojem

članstvu strokovni potencial za delo v poslovnem okolju, ki bi bil lahko zanimiv tudi za upravljalce cerkvenega premoženja.

Med večje ovire pri poslovnem vključevanju poslovnežev – laikov v ta proces vidim:

1. samozadostnost »gospodov«, saj smatrajo, da lahko vse naloge zadovoljivo oz. dovolj kvalitetno opravijo sami in ne potrebujejo sodelovanja strokovno usposobljenih laikov;

2. medsebojno (ne)priznavanje stroškov in cene dela. Pogosto ugotavljamo, da duhovnik pričakuje, da bo župljan opravil bolj ali manj vsako delo zastonj. Če pa bi za isto delo pridobil nekoga tretjega, ki ni župljan, pa bi ga seveda z veseljem plačal, samo da bi bilo delo opravljeno. Zavedamo se, da župnija pogosto nima dovolj sredstev za plačilo vseh potrebnih del, zato smo, kot pri vsakem drugem poslu, pripravljene na posebne dogovore.

Po drugi strani se zavedamo, da tudi duhovnik ne more preživeti zgolj z našimi prispevki za maše in cerkvene obrede in da ga moramo tudi drugače podpreti pri njegovih vsakdanjih potrebah.

3. neka oblika »pozabe«, kadar je potrebno najti izvajalca za plačano delo. Pogosto se dogodi, da takšna dela dobijo osebe, ki niso nikoli znale povedati kaj lepega o Cerkvi, s pojasnilom naročnika del: »Pri njih vsaj veš, kdo so ter kaj in koliko hočejo.«

Krščanski poslovneži želimo vzpostaviti tudi aktiven in trajen dialog z vodstvom Katoliške cerkve na Slovenskem. Dialog s krščanskimi Cerkvami, posebej še z Evropsko škofovsko konferenco COMECE – Commission of Bishops' Conferences of EC, je eno

---

od glavnih aktivnosti svetovnega združenja krščanskih poslovnežev UNIAPAC. Tudi v tem vidimo podporo našemu prizadevanju. Medsebojni dialog lahko po našem mnenju izboljša medsebojno razumevanje in odpira možnosti za tvorno sodelovanje v

gospodarskem življenju Cerkve. Ugotavljamo, da je bil dosednji obseg dialoga ob nekaj protokolarnih obiskih predsedstva ZKPS pri nadškofu premajhen in da bo potrebno širše odprti vrata za konkretno tvorno sodelovanje na skupnih projektih.

Literatura:

Molenkamp GC. Care for creation, the responsibility of Christian entrepreneurs and the role of Churches, documents 21st World Congress UNIAPAC, Buenas Aires, 2002.

Marko Kremžar. Izhodišča in smer katoliškega družbenega nauka, Družina, Ljubljana, 1998.

Spletna stran ZKPS: www.zdruzenje-zkps.si.

Predstavitveni bilten UNIAPAC, Brussel, 1995.

KARITATIVNE DEJAVNOSTI

Jožica Ličen

Vera brez del je mrtva (prim Jak 2, 26) ..., zato »IZBERI ŽIVLJENJE«

Naša vera nam govori o čudovitem načrtu, ki ga ima Bog s svojim stvarstvom. Danes zelo radi govorimo o projektih, pozabljamo pa, da je Nekdo že na začetku naredil projekt, ki je največji, najboljši. Ta se imenuje »Božje kraljestvo« in zanj ni dvoma, da nebi bil izpeljan. Človek je v ta projekt povabljen kot aktiven in odgovoren sodelavec. Nihče ni vanj prisiljen, vsak je le povabljen k sodelovanju.

Z nasmehom se spominjam prvih let nastajanja in delovanja Karitas. Prisotno je bilo vprašanje, če je prav, da se v imenu Karitas, torej v imenu Cerkve, kristjani pojavljamo na različnih področjih, ki so bila do leta 1990 v domeni 'najbolj socialne države'. Kljub temu, da – razen Evangelija – ni bilo literature, sem od vsega začetka razumela, da je Karitas tisti tretji steber krščanstva, ki z dejanji pričuje našo vero.

... in prav zavestna odločitev ŠK Koper za 'pedagoški model Karitas' nam da vedeti, da nismo ustanova, ki dela za Cerkev, temveč enakovreden nosilec pastorale v župniji, dekaniji, škofiji, ki kristjane in vse ljudi dobre

volje animira in spodbuja, da kot posamezniki in občestvo dejavno živimo ljubezen do bližnjega. In ključnega pomena pri vsem tem je **prostovoljnost**. Odločitev za prostovoljnost najprej potegne za sabo jasen odnos do »profesionalnosti« – zaposlenosti. V pedagoškem modelu Karitas imajo zaposleni svoje mesto tam, kjer obseg dela in zahtevana strokovnost onemogočata, da bi bilo delo opravljeno prostovoljno. *Upravičenost posameznega delovnega mesta se meri s tem, koliko »dela« to delovno mesto odpira (ne pa odvzema) prostovoljcem ter koliko je to delovno mesto prostovoljcem v oporo in pomoč.* Zaposleni znotraj Karitas mora biti služabnik prostovoljcem (ne pa obratno, kot bi se lahko pojavila kakšna težnja). Zakaj tako? Gotovo bi večje število zaposlenih z dosti manj truda opravilo enako količino dela, kot ga lahko opravijo prostovoljci (čeprav bi bilo to dražje), *a s tem bi ljudi »odvezali« od »obveze delati dobro«.* Pedagogika Karitas bi šla v pozabo. Prišli bi do absurda, ko bi Karitas opravljala nekakšno

namestniško službo: ljudje bi s svojim prispevkom za Karitas opravili svojo krščansko dolžnost delati dobro, Karitas pa bi potem poskrbela, da se tisto dobro konkretizira (podobno kot če bi kdo na bogoslužni ravni smatral, da ga dar za mašo odvezuje od molitve, češ, saj bodo to namesto mene sedaj opravili profesionalci).

Zato je bila naša dosedanja skrb pritegniti čim več ljudi, ki so kot prostovoljci pripravljene delati dobro. Za naprej bo potrebno bolj načrtno pridobivati ustrezne prostovoljce, na podlagi potreb, ki jih narekujejo posamezni programi. Nova župnijska Karitas ali novi prostovoljci ne pomenijo, da bomo 'ta stari' delali manj, temveč, da si lahko zastavimo večje in kvalitetnejše načrte ... tudi v luči sklepov plenarnega zbora, ki je v samem bistvu le opomnil ali poudaril besede, ki jih verni kristjani na Slovenskem dobro poznamo. *»Različne so službe, duh pa je isti:« in ta duh nas uči, da je vsako krščansko občestvo verodostojno v izpovedovanju svoje vere le, ko ga ta vodi v konkretna dejanja ...*

Pastoralni sveti v vseh pastoralnih enotah naj bi se odprli Komisiji za karitativno dejavnost. V ŠK Koper je to Karitas, in postali prostor dogovarjanja in tudi sočutja z ljudmi na robu.

In morda bo zvenelo malo trdo, toda *'ljudje na robu' so največkrat 'na robu' tudi v Cerkvi*. Imamo radi tiste, ki darujejo za cerkvene potrebe, na vse mogoče načine jim izkazujemo pozornost, jih hvalimo. Ko zidar dozida nekaj stopnic ali popravi cerkveno streho (za manjše plačilo, kot bi ga zahtevalo podjetje ali celo zastonj) je deležen prostora v župnijskih oznanilih, morda celo javne zahvale in pohvale. Vse lepo in prav. Poznam pa ženo, ki kljub številnim družinskim obveznostim, dnevno, že več let oskrbuje invalidno vaščanko. Ne pričakuje plačila, niti

zahvale ali pohvale. Njen zgled je vreden besede, morda vzpodbude, da bi tudi drugi tako delali. Toda njena dela so za župnika, ŽPS in drugo 'verno ljudstvo' prozorna. Verjetno le zato, da nas ne bi preveč opozarjala na Jezusove besede *'pojdi in tudi ti tako delaj'*.

Zelo smo ponosni na uspehe domačega pevskega zbora, kar je prav; kaj pa pozornost, do pevcev, ki so bolni, ostareli, preobremenjeni zaradi družinskih obveznosti, ki se jim godi krivica, ki zgubijo delo, morda se zapijejo ali drugače pridejo na rob – ali se jih spomnimo, ali jim pomagamo, jih obiščemo, vprašamo, če kaj potrebujejo. Ali smo le zadovoljni, da so se 'umaknili' in ne kalijo naše samozadostnosti.

Če je v župniji mladinska skupina, pri nas Frančiškovi otroci, najstniki in skavti, si kaj hitro pripisujemo zasluge, da je v naši župniji nastalo vse to, ker smo zdravo jedro, dobri starši, požrtvovalen župnik, pridni kateheti. Ali je to naš končni cilj, ali hočemo kaj več? Je ni župnije, kjer ne bi bilo več ali manj mladih na robu; ali naredimo korak, da bi jih v vsa ta združenja pritegnili ali se celo bojimo, da bi prišli in s svojim neprimernim vedenjem, grdimi besedami in grešnimi dejanji 'okužili' naše 'zdravo' jedro. Uspeh mladinske skupine ne bi smel biti v tem, da ima med sabo čim več srednješolcev, po možnosti gimnazijcev, morda dijakov škofijskih gimnazij, temveč v tem, da prav oni vabijo medse mlade, ki so zaradi različnih razlogov zapustili šolo, ki brezciljno preživljajo svoj vsakdan, ki so morda na robu prestopništva.

Zelo moderen in za vse opravičujoč je stavek 'nimam časa'. Vendar to velja največkrat le za nas osebno, vsi drugi bi se morali prilagajati našemu tempu. Občudujem starše, ki zmorejo delo v službi, poleg tega pa doma spremljati vse dejavnosti svojih otrok,

biti aktivni pri njihovem delu v šoli, župniji. Toda tudi starši so samo ljudje. Radi govorimo o materah, ki so zaradi otrok ostale doma, dajemo jih za vzgled; *pomislimo raje na vse tiste matere, ki ob takem govorjenju sklonijo glave, ker morajo v tovarni garati za skromno plačilo, da lahko skupaj z moževim, prav tako skromnim dohodkom, preživijo svojo družino. Ali jim ponudimo roko pomoči, ne predavanj in nakladanj, temveč čisto konkretno, npr. materialno ali učno pomoč otrokom.*

Vse prevečkrat sem priča takih tisk, da bi molčala. *Veliko naših bratov se čuti pozabljene od ljudi in Boga.* Ljudje jih ne vidimo, v nas ga ne čutijo, za njih pa je Bog v Cerkvi, v zlatih kelihih, lepih stavbah, z duhovnim vodstvom in brezhibno organiziranih romanjih, v koncertih, čudovitih umetniških delih. Pozabljamo, da smo ljudje tisti, ki izpričujemo Boga, njegovo dobroto, njegovo pozornost in naklonjenost ljudem na robu. Nimam namena hvaliti delovanje Karitas, zagotovo pa vem, da je kar nekaj ljudi z roba, ob konkretni pomoči Karitas in nesebični pomoči sodelavcev, znova našlo pot do domačega oltarja in prav to je bila, čeprav posredno, za njih največja pomoč. Naše družbene in cerkvene dejavnosti so naravnane tako, da sprejemajo medse le ljudi, ki so komunikativni, aktivni, odprti, še posebej, če imajo določen družbeni status. Toda ali je to krščansko – Jezus je temu rekel farizejstvo. Sami si moramo odgovoriti, kako temu danes pravimo.

Na drugi strani pa so *svetopisemske prilike o 'dobrih delih' krasna tema za pridigarje.* Nedeljo za nedeljo poslušamo o ljubezni do bližnjega, o pomoči bratom in sestram v stiski, o darovanju svojega časa za druge ... In vse to naj bi župnijsko občestvo uresničevalo. Karitas mora postati motor v

župniji, dekaniji, škofiji, ki bo na to stalno opozarjala in tudi v praksi izvajala. Ne sme pa postati zaprta skupina, temveč kvas vsega občestva. Danes se župnijske meje izgublajo, ne v teritorialnem smislu, župljani že vemo, kam spadamo, temveč v smislu povezovanja, oblikovanja, vzpodbujanja in učenja drug od drugega, predvsem pa solidarnosti. Karitas je preko župnikov in laikov dolžna skrbeti za:

- **Animacijo kristjanov in vseh ljudi dobre volje k dobrim delom** tako, da aktivno sodeluje v ŽPS, DPS in ŠPS, župnijskih oznanilih, medijih ... Uspeh predstavitve našega dela ni le v tem, da objavimo lep članek v katoliških medijih, tudi to, vendar hoteti moramo več. Kristjani smo del družbe, naše dela so namenjena vsem, zato upravičeno zahtevamo svoj prostor v javnih medijih.

- **Pridobivanje dejavnih prostovoljcev** – članov ŽK in drugih udeležencev v posameznih projektih. Po domače bi temu rekli: *»pomagajmo tudi drugim delati dobro«.* To so osebna vabila, vabilo župnika, vabila drugim članom občestva, vključevanje drugih (učitelji, vzgojitelji, umetniki, novinarji ...). Morda je to prav izkušnja iz likovne kolonije *»Umetniki za karitas«*, ki že osem let vabi na Sinji vrh vse umetnike, ki čutijo z ljudmi v stiski. Doslej se je tega srečanja udeležilo preko 240 slikarjev, med njimi priznana imena slovenske in svetovne likovne scene. Posebno priznanje tej koloniji so besede akademika Marijana Tršarja, ki je dejal, da s to kolonijo nastaja v likovni umetnosti nova veja, ki jo je poimenoval 'karitativna umetnost'.

- **Ohranjanje prostovoljcev**, kar bomo dosegli le tako, da bomo skrbeli za duhovno, strokovno in osebnostno rast skupine in posameznika. V naši ŠK je skozi vse leto možnost udeležbe na duhovnih vajah. Seminar za neprofesionalno svetovanje je po

celotni škofiji že izšolal skupino svetovalcev, mesečna oblikovalna srečanja naravni ŽK, DK, ŠK dajejo sodelavcem občutek pripadnosti in preverjanja svojega delovanja.

-Povezovanje in informiranje sodelavcev znotraj mreže Karitas kot tudi vsake druge skupine je zelo pomembno. Dogovorjeno, odgovorno in usklajeno delo daje sodelavcem potrditev, ljudem, ki se vključujejo na različne načine, kot darovalci ali kot pomoči potrebni, pa zaupanje.

-Pomembno in neprecenljivo pa je **opozarjanje na krivice**, ki se godijo malim in

ubogim. Molčati, pogledati stran ali misliti »to se mene ne tiče«, je greh, zato smo dolžni povzdigniti glas.

Za konec bi rada povedala le to, kar čutim. Jezus nam je dal izbiro: svetlobo ali temo, življenje ali smrt, nebesa ali pekel. In svetloba je samo ena, življenje je samo eno in tudi nebesa so samo ena. Na dan poslednje sodbe ne bodo pomembna priporočila cerkvenih dostojanstvenikov, edino merilo bo *»lačen sem bil in ste mi dali jesti, bolan sem bil in ste me obiskali ... tujec sem bil in ste me sprejeli«!*

Alojzij Štefan

Dobrodelnost v prihodnji Evropi

1. Uvod

Slovenska karitas je že sedmo leto članica konfederacij Caritas Europa in Caritas Internationalis. Sodelujemo v strateškem načrtu Caritas Europa z naslovom »Shaping Europe's Future« ali »Oblikovanje prihodnosti Evrope« pomoči ljudem v stiski in prizadevanju za razvoj najrevnejših območij sveta. V mreži pomoči sodeluje skupaj s 47 članicami iz vse Evrope. Posebej pomembno je sodelovanje t. i. srednje in vzhodno evropskih Karitas, saj tako v skladu z našim strateškim načrtom za obdobje 2000–2004, z naslovom »Skupaj oblikujemo evropsko prihodnost Slovenije« gradimo lastne zmogljivosti na področju dobrodelnosti, socialnega dela in pomoči ter razvijamo našo organizacijo v smeri primerljive ravni razvoja razvitejših evropskih držav. Učenje na osnovi dobre prakse je seveda obojestransko.

2. Sedanje stanje organiziranosti

Področje socialne zaščite in skrbi je po različnih državah Evropske skupnosti različno urejeno. Skupna zakonska ureditev ES ne posega prav posebno v področje socialnih sistemov nacionalnih zakonodaj, marveč zavezuje vse države članice (kot tudi države kandidatke za vstop v ES) k pristopu socialnega vključevanja in boja proti revščini in socialni izključenosti v reševanju socialnih

problemov in uresničevanju pravic iz naslova socialne pomoči in zaščite. Natančneje so opredeljene ravni zaščite zaposlenih oz. nezaposlenih, manjšin in otrok s posebnimi potrebami ter nekatere pravice iz pokojninske in zdravstvene zakonodaje (isti nivo pravic v primeru prostega pretoka ljudi in storitev ...). Dalj časa je v evropskem prostoru, kakor tudi sicer v razvitem svetu opaziti zmanjševanje socialnih pravic, ki jih zagotavlja socialna država in vse večji pritisk ekonomskega napredka na socialno blaginjo družbe. Zato je vse večji del bremena preložen na državljana – upravičenca ter na t. i. nevladni in zasebni sektor (nevladne organizacije in zasebne ustanove). Po drugi strani pa opažamo trend povečevanja dostopnosti do socialnih storitev prav zaradi odpiranja tega prostora za ta tretji sektor, v katerem se nahajajo tudi cerkvene socialne in dobrodelne ustanove. Žal pa temu ne sledi tudi udeležba države in ekonomije. Zato se t. i. socialni profit ne povečuje v skladu z ekonomskim. To je eden od razlogov, da so bili v zadnjih dveh letih sprejeti nekateri ključni skupni dokumenti: *listina osnovnih pravic, v Leaknu sprejeta lista skupnih indikatorjev za pripravo nacionalnih programov boja proti revščini in socialni izključenosti ter deklaracija o ekonomskem razvoju in socialni koheziji v Lisboni*. Te usklajene in

skupno sprejete kažejo na zavedanje držav in vlad članic ES, da ekonomski razvoj, ki ga diktira liberalni kapitalizem, ne more omogočiti zelenega razvoja družbe, ki bi zmogla izkoristiti ekonomsko blagostanje za celovit in vsestranski razvoj posameznika in skupnosti. *Evropa vrednot torej ni le leporečje Romana Prodiya in drugih voditeljev*, ki želijo uresničiti temeljno zamisel ustvarjalcev moderne evropske skupnosti narodov, marveč je vse bolj zavedanje vseh ravni družbenega življenja in upravljanja z duhovnimi in materialnimi dobrinami. Vsekakor na tej poti stoji mnogo ovir - tako v državah, ki so že članice EZ kot tudi v kandidatkah. Ob tem pa ni nepomembna vloga prihodnjih mejnih držav po prihajajočem novem koraku v širitvi EZ. Na to še posebej opozarja Caritas Europa, ki v tem času pripravlja dokument o stališčih od vpliva širitve EZ na socialnem področju. Opozarja namreč, da tako vladne strukture kot tudi nevladni in zasebni sektor nista ustrezno pripravljena prevzeti svoje vloge v razvoju skupnega sistema socialne varnosti. Izzive, ki bodo sledili vplivom skupnega trga in njegovih zakonitosti na socialno področje, vidimo predvsem na področju migracij, nezaposlenosti ter z njo povezanega prostega pretoka ljudi in storitev kot tudi na področju zagotavljanja enakih pravic do socialne, zdravstvene in pokojninske varnosti vseh državljanov. Problemi z omenjenih področji družbenega življenja bodo še v veliki meri kot v državah kandidatkah, ki le prejemajo precej pomoči za prestrukturiranje in prilagoditev sistemov z EZ, v državah, ki bodo ostale zunaj meja t. i. razširjene EZ. S pripravo in posredovanjem tega dokumenta želimo

· Pomagati državam članicam Caritas Europa odkrivati in oceniti vpliv širitve EZ na prihodnje delovanje in izzive ter sprožiti razmislek o organizacijskem razvoju, ki bo omogočil uspešno delovanje in učinkovito

izvajanje socialnega in karitativnega poslanstva.

· Pomagati Karitas članicam CE, da bodo mogle biti aktivni partnerji v civilni družbi in uspešni sogovorniki v socialnem dialogu in vladami v svojih državah.

· Zagotoviti kvaliteten vir informacij in orodje za zagovorništvo ljudi v tiski in lobiranje na nacionalni in mednarodni ravni (EZ).

Poleg problemov pa je širitev EZ tudi priložnost za vse udeleženske procesa.

3. Možnosti

Karitas kot cerkvena dobrodelna organizacija vidi v razširjeni Evropi predvsem možnosti za:

- Vstopanje v globalne mrežne povezave na socialnem področju in tako za graditev lastnih zmogljivosti in oblikovanje minimalnih skupnih standardov dela na področju reševanja socialnih stisk, socialnega (pastoralnega) in humanitarnega delovanja.

- Boljše sodelovanje med članicami obstoječih povezav in več sredstev za razvoj organizacije (razvoj NVO).

- Bolje urejen pravni položaj dobrodelnih in humanitarnih organizacij v nacionalni zakonodaji (Zakon o dobrodelnih in humanitarnih organizacijah) in tudi v skupni evropski ureditvi.

- Enakopravno vstopanje na odprt (pluralen) trg socialnih storitev, na katerem bi Karitas nastopala kot kvaliteten ponudnik in izvajalec s področja t. i. non-statutory welfare. Trg, na katerega bi morali biti boljše pripravljene, pa naj ne bi bil popolnoma liberaliziran – privatiziran.

- Prispevek k razvoju civilne družbe, ki jo Karitas lahko sooblikuje s svojo zavezanostjo etičnim in duhovnim načelom delovanja.

- S svojo mrežo od lokalne do meddržavne ravni lahko pomembno prispeva tudi k boljši socialni podobi (social cohesion) evropske

družbe.

-Razvoj prostovoljstva, saj cerkvene dobrodelne organizacije lahko motivirajo in aktivirajo širok krog prostovoljcev za delo na socialnem področju in jih – s pomočjo primernih sredstev, namenjenih razvoju nevladnega sektorja, primerno usposobijo za delo.

-Strateški organizacijski razvoj, s katerim Karitas evropskim ustanovam in različnim finančnim virom (skladom ...) lahko omogoči neposreden dostop do socialne mreže na lokalni in regionalni ravni.

-Dostop do informacij in forumov za oblikovanje skupnih politik, v katerih lahko Karitas kot družina članic iz vseh delov Evrope (EZ, države kandidatke za vstop in bodoče mejne države EZ) poveže napore za boljše in bolj koordinirano delovanje na področju uravnoteženega razvoja regij, za zmanjšanje revščine in za večjo socialno vključenost najbolj ogroženih skupin (revne družine, invalidi, trajno brezposelni, brezdomci, Romi, begunci in prebežniki, ženske – žrtve nasilja in trgovanja ...) in pri učinkoviti pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, vojnah, begunskih krizah in podobno.

-Pobudo za ponovno oživitev in krepitev medverskega in znotraj verskem dialoga (Svet Evropskih Cerkva), kjer Karitas že sedaj aktivno sodeluje kot ekumenska organizacija, kar brez dvoma prispeva k boljši socialni koheziji in vključenosti vseh evropskih državljanov kakor tudi migrantov in pluralnosti oblikovanja civilne družbe.

-Slovenska karitas je prepričana, da v smislu oblikovanja Evrope kot duhovne in ekonomske skupnosti obstaja več možnosti in prednosti kot pa negativnih posledic povezovanja in s tem povezanih problemov.

4.Možni (specifični) problemi vstopanja v povezave

Poleg splošno znanih "javnih strahov", kot so izguba kulturne in etnične istovetnosti t. i. malih narodov, delna izguba suverenosti nacionalnih držav, razprodaja zemlje in naravnih bogastev, ki so zelo relativni in z veliko čustvenega naboja, ki je tudi posledica nerealnih pričakovanj ali izraz nemoči lastne ekonomije in politike, obstajajo tudi nekateri upravičeni pomisleki ali »strahovi«, posebno z obzirom na vlogo in delovanje ter razvoj nevladnega sektorja in znotraj tega tudi Karitas:

-Nevladne organizacije ne bodo dovolj dobro pripravljene na vstopanje v povezave (zgolj formalno članstvo v evropskih mrežah) in s tem prevzemanje odgovorne vloge na področju svojega delovanja zaradi organizacijskih slabosti in pomanjkanja vsakršnih virov za delovanje.

-Širjenje seznama t. i. Storitev v javnem interesu tudi na socialno in dobrodelno področje – ali celo popolna liberalizacija in privatizacija področja za Karitas in sorodne organizacije ni sprejemljiva. Nekaterne socialne storitve in delo na področju lajšanja stisk najbolj ogroženih skupin in posameznikov so po organizacijski plati tako specifične, da preprosto ne bodo sposobne konkurirati na trgu – niti z javnim sektorjem še manj pa z zasebnim. Karitas - čeprav deluje kot zasebni sektor – ni zasebno podjetje, četudi v skladu z Zakonom o zavodih za posebne socialne programe ustanavlja zasebne zavode (Pelikan, Čebela, Samarijan, Dom Marije in Marte ...). Popolna privatizacija socialnih (zdravstvenih) storitev bi zelo otežila delovanje Karitas, saj deluje po načelih čim večje dostopnosti pomoči vsem (tudi najbolj ubogim in izključenim, ki ne bodo mogli plačati tržne cene storitev – dodatnih virov pa ne bo!),

njeno delo temelji na krščanskih vrednotah in vključuje velik delež (neprofesionalnega) prostovoljnega dela.

-Zavedamo se, da se bomo vsekakor znašli na odprtem evropskem trgu izvajalcev socialnih (zdravstvenih) storitev, toda pri tem se bojimo, da bo prav nerazvitost nevladnega – zasebnega – sektorja in visoke konkurenčne zahteve in pričakovanja onemogočila kvalitetno in enakopravno nastopanje na tem trgu

-Odprto ostaja vprašanje prihodnjih sistemov socialne države, ki se bodo preoblikovali v skupno evropsko socialno politiko. Kakšno vlogo bo imel nevladni sektor? Bojim se, da na tem področju organizacije niso dovolj pripravljene in povezane – so prešibke – da bi si izborile ustrezno mesto in vlogo. (Zakon o humanitarnih in dobrodelnih nevladnih organizacijah!)

5.Ovire, ki jih v oblikovanju skupne evropske prihodnosti slovenske karitas predvidevamo:

-Nejasen pravni položaj Karitas v nacionalni zakonodaji.

-Slabi (nezadostni) materialni in človeški (profesionalni) viri in zmogljivosti za delovanje na različnih področjih (pomoč

starejšim na domu, delo z migranti, AIDS, sodelovanje v evropskih mrežah v preprečevanju trgovanja z ljudmi (visoke članarine, usposobljenost ljudi)).

-Pomanjkanje kvalitetnih standardov za delovanje nevladnih organizacij tako na nacionalni kot tudi na mednarodni ravni (v Caritas Internationalis imamo le skupne minimalne finančne standarde).

-Pomanjkanje ustreznega znanja in možnosti zaposlovanja na področju neprofitnega managementa, virov, strateškega načrtovanja (PME).

-Nepripravljenost za tekmo na trgu storitev.

-Nezadosten dostop do komunikacijskih tehnologij in nujno potrebnih raziskav na področju delovanja.

-Neenakopravna obravnava javnega in zasebnega (nevladnega) sektorja pri dostopu do virov financiranja (znanje, človeški in materialni viri) in druge ovire.

Prepričani smo, da je naš razvoj usmerjen v skupno evropsko prihodnost in da so naše možnosti (tako Karitas iz držav kandidat kot tudi prihodnjih mejnih držav z EU) za uspešno vključitev sorazmerne vložnemu trudu za ureditev socialnega prostora v času priprav na vstop v EZ.

Marija Šterbenc

Življenje v Cerkvi – vzgoja za medsebojne odnose

Delovanje najrazličnejših formalnih in neformalnih organizacij, združenj, društev, gibanj in skupin znotraj Cerkve na Slovenskem.

V Sklepnem dokumentu Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem je obširno poglavje, ki govori o življenju v Cerkvi, o vzgoji za medsebojne odnose v družini in šoli, govori o najrazličnejši pastoralni in njeni pomanjkljivosti, razmišlja o prenovi mladinske oz. študentske pastorale, govori o različnih ravneh kateheze o občestvu poklicanih, tako v najvišjo obliko Bogu posvečenega življenja in poklicanih laikov za pomoč pri pastoralni, evangelizaciji in vsem, za kar je Cerkev poklicana.

Različne so službe, isti pa je duh.

Različni darovi posameznih stanov, različnih skupin, gibanj in najrazličnejših ustanov so v Cerkvi izjemno bogastvo. So izziv in vabilo za sodelovanje pri delu za uresničitev Božjega odrešenjskega načrta. Cerkev se zaveda nenadomestljivega poslanstva, ki ga te »skupine«, če jih smemo tako imenovati, imajo v procesu evangelizacije slovenske družbe. Vključeni v vse to imamo odgovornost v Cerkvi nenehno utrjevati zavest, da je le živo in dejavno občestvo temelj, pa tudi merilo za skupno poslanstvo

pri evangelizaciji družbe. Tako je na področju delovanja laikov in laičkih skupin v Cerkvi nujno načrtno oblikovanje in izobraževanje. Le tako bomo postajali učinkoviti kvas v celotni družbi, pa naj si bo v zasebnem, družinskem, poklicnem in političnem življenju. Laiki in laičke skupine z veliko požrtvovalnostjo prispevajo na oznanjevalnem, vzgojnem, karitativnem ali humanitarnem področju. Ne gre zanemariti prispevka laikov na gospodarskem področju. Vse učinkovitejše vključevanje laikov in najrazličnejših laičkih skupin, pa naj si bo pod vodstvom duhovnikov, redovnikov in redovnic, ima vse večji pomen pri praktičnem uresničevanju odrešenjskega načrta.

Cerkev je dejansko zelo »odprla« vrata laičkemu delovanju v Cerkvi. Ker pa je tudi sama danes postavljena pred velike in nenehne izzive, pred odgovorne naloge, se zaveda, da razvoj družbe in standard zahtevata strokovnjake in nenehno izpopolnjevanje. V družbi dejansko čutimo tako kot je v Sklepnem dokumentu zapisano, »da se vedno bolj izgublja Božje sledi, zato ljudje od poklicev posebnega posvečenega življenja pričakujejo preroško pričevanje, ki izhaja iz skladnosti med oznanjevanjem in življenjem«, od drugih ustanov ali skupin,

ki delujejo znotraj Cerkve, kot pomoč pa, da se bodo nenehno razdajali in iskali rešitve za najrazličnejše stiske. Največkrat materialne. Po eni strani je veliko bogastvo, po drugi strani pa se srečujemo z najrevnejšim slojem ljudi, ki so na robu propada, materialnega in moralnega. Tako je v Cerkvi na nek način vse bolj vzpodbujano laiško »žrtvovanje« za delovanje in učinkovito vključevanje na vsa področja, po drugi strani pa velikokrat čutimo nepovezanost teh skupin znotraj Cerkve.

V februarju 2002 je bila ustanovljena Slovenska komisija za karitativno dejavnost pri SPS. Ta naj bi kot krovna organizacija povezovala in koordiniral vse organizacije in ustanove, ki delujejo na dobrodelnem, socialnem in humanitarnem področju v Cerkvi na Slovenskem. To koordinacijo naj bi komisija vršila ob spoštovanju avtonomnosti vsake ustanove.

Ta komisija naj bi poskrbela za predstavitve humanitarnih ustanov v javnosti, preko cerkvenih in drugih javnih medijev. Humanitarne ustanove in razne skupine naj bi se povezale v »mrežo«, v kateri se bodo med seboj obveščale, dogodke načrtovale, vključevale različne strokovnjake in se močno opirale na predstavnika, ki bo v javnosti zastopal te ustanove. V Cerkvi na Slovenskem humanitarne oz. karitativne ustanove zastopa msgr. Franc Kramberger, mariborski škof.

Ko osebno razmišljam in sem zelo vpeta v humanitarno delovanje v Cerkvi na Slovenskem, pograšam podporo tako znotraj

Cerkve kot v t. i. strokovni ali politični javnosti. Znotraj Cerkve je vsak projekt, ki je namenjen kakršnikoli pomoči in na kateremkoli področju, zelo pomemben in dragocen, zato ne izpostavljam enega bolj, drugega manj. Javne institucije, kot so Urad za verske skupnosti, Ministrstvo za delo družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo, Zavod za zaposlovanje itd., pa so tako organizirani, da četudi bi se našel kdo, ki ima »posluh« za tovrstno dejavnost, ne more pomagati, ker nima kriterijev, nima vzvodov, nima t. i. »opravičila« za pomoč, ki bi jo sicer lahko ponudil.

Ko sem že v prejšnjem odstavku govorila o »mreži« karitativnih ustanov v Cerkvi na Slovenskem, bi ta bila lahko zelo koristna tako za tiste, ki izvajamo humanitarno dejavnost kot tiste, ki so koristniki pomoči katerekoli ustanove ali gibanja. Le tako bi lahko prišlo do boljšega dialoga, do večje javne podpore, do trdnejšega občutka varnosti in gotovo tudi večje moči nasproti t. i. strokovni javnosti. Prav zaradi nepovezanosti so prezrte najrazličnejše pobude, ki so zagotovo dar Svetega Duha. Zaradi premajhne podpore, mnoge take pobude zamrejo in nikoli ne obrodijo tistega sadu, ki bi ga ob morda skromni podpori lahko obrodile.

Ob skupnem prizadevanju za duhovno rast, izpolnjevanju poslanstva, ki nam je zaupano in skrbi za tako ali drugače »odmaknjene« in prizadete, bomo prav gotovo »luč sveta in sol zemlje«.

Naj končam z vzpodbudo: »Delaj to, kar moraš storiti zdaj! Vsak trenutek ima svojo zahtevo.«

Marija Maučec-Suša

Iz duha v življenje! Iz papirja v življenje!

Sam naslov me navaja k razmišljanju, da gre za proces. Sega v predsinodalno obdobje, ki je bilo zelo živahno predvsem na dekanijski ravni, pa v čas same sinode, kjer smo se v dejavnosti združili kleriki in laiki, ter čas potem.

Za bolj objektivno oceno kakršnihkoli premikov je še prezgodaj govoriti. No, nekaj pa le. Na sinodi sem zastopala tisti del laikov, ki smo aktivno vključeni v družinsko pastoralo. Sinoda jo je razdelila na pastoralo mladih zakoncev, družinsko pastoralo po prvih letih zakona, pastoralo zakonov in družin, ki so v težavah ali so neurejeni. Jasno je definirala ustanove, nosilce in sodelavce družinske pastorale in njihovo oblikovanje. S področja družine sta bila sprejeta dva sklepa. Predvidevam, da bo svoj pogled na omenjeno temo temeljiteje predstavil predsednik Škofijskega odbora za družino T. Kunstelj, zato se bom sama usmerila drugam: *na moje izkušnje kot predsednice društva Družinski center Betanija po sinodi.*

Drugo leto bo BETANIJA praznovala 20 let obstoja in delovanja. Ustanovljena je bila na pobudo takratne Komisije za družino pri Škofijskem pastoralnem svetu Ljubljana. Njena sestava je bila že takrat mešana – nekaj duhovnikov in laikov. V izobraževanje je bilo vključenih 40 ljudi, kasneje se jih je v

svetovalno delo vključilo 10, danes jih vztraja 7. Vsi razen enega so laiki, edini duhovnik je hkrati duhovni asistent. Skrb vseh sodelavcev je družina, vendar ne kar na splošno. Izobraževali smo se namreč za svetovanje in spremljanje posameznika, para in družine v času stiske; ne toliko materialne, pač pa telesne, duševno duhovne. Kmalu so iz dejanskih potreb nastale še druge veje: učenje naravnega urejanja spočetij, skupine za žalujoče in zgubarje ter skupine za verne samske, ki si iščejo vernega zakonca. Člani stolnega kapitlja so nam odstopili prostore na Ciril Metodovem trgu 7 v brezplačen najem, vendar so bila svetovanja le občasna. Drugače tudi ni moglo biti, saj ni bil nihče zaposlen. Ob osamosvojitvi Slovenije smo veliko pričakovali – na večjo pluralnost družbe in finančno podporo. Zakonodaja je zahtevala red in tako je med mnogimi društvi nastalo tudi naše – kot dobrodelna organizacija. Pri ovrednotenju naših programov na državni ali občinski ravni je težko šlo. Le počasi smo se prebijali in z resnim delom dokazovali upravičenost do sredstev iz proračuna. Vendar je bilo teh za eno redno zaposleno strokovno delavko premalo. Zaposlili smo še na Škofiji, kjer je bilo razumevanje in podpora na besedni ravni

kmalu na preizkušnji.

Sinoda je jasno sklenila, naj se ustanovi ustrezno število svetovalnic. Da je to resnična potreba, se je kmalu pokazalo, saj sem osebno predstavljala vso problematiko ustanovitve in funkcioniranja svetovalnice predstavnikom iz Novega mesta in Kranja, ki so bili pobudniki za svetovalnico na svojem področju. Ob primeru Betanije so spoznali, da je to zahteven projekt, ki vsebuje dober strokovni tim, supervizije in supervizorja, ustrezne prostore, dobro organizacijo in nenazadnje finančno kritje. Naj pripomnim, da se je leta 1997 v Sloveniji specializiralo 12 svetovalcev za delo v družinski svetovalnici. Z njihovo vključitvijo in dejansko podporo bi bila pokrita skoraj vsa Slovenija, vsekakor vse škofije. Žal pa do danes nikjer niso zaživele. Marsikaj torej že imamo, manjka dialog med laiki in duhovniki, med strukturami v Cerkvi. Pogosto iz ljubosumja mečemo polena pod noge itd.

Osebno sem doživela neko obliko strahu in nezaupanja s strani Cerkve do Betanije kot društva. Tisti strah, da smo lahko popolnoma samostojni, v nauku in ravnanju, in da Cerkev ne bi imela nobenega vpliva. To bi bilo teoretično tudi možno, vendar smo ves čas poudarjali, da je naš statut in etični kodeks pregledala in potrdila Škofovska konferenca, da smo se pred državo res sami ustanovili, (če se ne bi, nas najbrž še danes ne bi bilo!) sicer pa spadamo pod Pastoralno službo. Povedano mi je bilo, da pač moram razumeti, da moramo spadati v neko cerkveno strukturo! Napetost in nezaupanje rešujemo z dialogom, s pošiljanjem finančnih in vsebinskih poročil o delu, z vabili na odprte občne zборе ter z možnostjo vpogleda v delo.

Ugotavljamo pa, da za pastoralno delo na škofijski ravni ni dovolj razumevanja v smislu resne finančne podpore. Le 25 odstotno

pokritje deleža vrednosti celotnega programa ni dovolj za socialno varnost ene redno zaposlene strokovne delavke. Če ne bomo pravično ovrednotili dela v Cerkvi, kako moremo pričakovati profesionalen odnos s strani države? Sinodalni sklepi na več mestih naročajo izobraževanje sodelavcev ali vključevanje le teh v že organizirane oblike izobraževanja. Ne bo šlo brez namenske odobritve sredstev! Kdo v Cerkvi odloča o tem?

Člani Betanije smo predlagali Slovenski komisiji karitativnih dejavnosti (ta je nastala po sinodi!) naj teden Karitas zasnuje drugače, z vključitvijo vseh dobrodelnih ustanov v Cerkvi, tako, da bodo vse prisotne z zgibankami informativnega značaja, zbrana sredstva pa naj se po dogovorjenem ključu razdelijo za potrebe vseh in ne le privilegiranih. Tak predlog je škofom predložil tudi KORUS še pred sinodo. Odgovorili so, da se bo to vprašanje reševalo v ustreznem telesu po sinodi. Kot sem zvedela, člani te komisije sestavljajo statut in še niso pripravili meril in normativov, ki jih bo potrdila SŠK.

V Betaniji pričakujemo ustrezno rešitev pred koncem petletke. Zdaj še razumemo, potem bomo razočarani!

Sklep: Moji strokovni sodelavci so laiki in duhovniki, s katerima se dobro razumemo. Smo iz generacije, ki jo krasi ljubezen do Cerkve, odnos, da nam ni vseeno. Velika večina dela zastonj in prostovoljno. Bojim se, da naslednje, mlajše generacije ne bodo imele tako dobrohotnega pogleda na cerkvene strukture. Tudi mi sami se večkrat vprašamo, ali ni v duhu skupnega dobrega bolj ceniti prispevek laikov in se ne obnašati samozadostno oziroma nas obravnavati kot nebodigatreba!?

Da še nismo obupali, priča tudi to sodelovanje.

Marija Leskovec

Prostovoljno socialno delo

Uvod

Pred kratkim sem bila vključena v dve delovni skupini za pripravo zakonodaje za nevladne organizacije in zasebne zavode ter za pripravo zakonodaje za prostovoljce v Sloveniji. Takoj se mi je zastavilo vprašanje: kje so pa katoliške nevladne organizacije oz. predstavniki krščanskih vrednot. Tole današnje srečanje pozdravljam, saj je že skrajni čas, da se laiki znotraj Cerkve zbudimo iz zimskega spanja. V Sloveniji imam občutek, da laiki znotraj Cerkve sploh nismo organizirani in s tem dovolj prepoznavni, da bi tako lahko bili učinkovitejši. S propadom preteklega režima je na potezi civilna družba, kateri pripadamo tudi katoliški laiki-izobraženci. Meni osebno ni vseeno, kaj se bo z nami dogajalo v prihodnje in čutim se odgovorno, da nekaj storim za našo Cerkev in za našo družbo nasploh. Zdi se mi pomembno, da vsaka demokratično razvita družba, ravno tako tudi Cerkev, ustvari take mehanizme, ki vključijo civilno družbo oz. laike k soustvarjanju in sooblikovanju državne oz. cerkvene politike. Laiki imamo znotraj Cerkve torej tudi svoje poslanstvo in nalogo, da naredimo nekaj za širjenje božjega kraljestva tukaj in sedaj skupaj z vsemi, ki se čutijo del Cerkve.

1. Prostovoljno socialno delo v Sloveniji – nekaj dejstev

Kje smo pa mi?

-V Sloveniji je veliko potencialov

človeških virov vendar zaradi vrtičkarstva, nesodelovanja in premalo timskega dela stvari stojijo. Na zahodu npr. so ravno tisti z izkušnjami v tretjem volonterskem – neprofitnem sektorju prešli v javni sektor in prispevali zelo veliko na področju profitnega managementa. Tudi finančno gledano so dolgoročno izkušnje mladih ljudi na področju prostovoljstva in vrednot, ki jih le ta prinaša velik doprinos za razvoj Slovenije v prihodnje. V tem je prihodnost za Slovenijo.

-V Sloveniji je malo timskega dela in zato nas čaka še veliko dela!

-V Sloveniji so npr. v prostovoljno delo vključeni predvsem mladi. Starejšo generacijo, ki pa je še vitalna, je v socialnem smislu nedostopna. Starejši so socialno izključeni, ker niso povezani.

-V mednarodnem letu prostovoljstva je bilo zelo malo oz. skoraj nič promocije v medijih. Potrebno bo torej več ozaveščenja tudi preko medijev. V naši kulturi velja prepričanje, da je samo tisto, kar se plača, vredno spoštovanja.

-V šolskem kurikulumu so smernice, da mora vsaka srednja šola ponuditi možnost opravljanja prostovoljnega socialnega dela, vendar pa nič več kot to – ni nobenih navodil, usmeritev, načrtnega izobraževanja, mentorjev ali pa posebnih ugodnosti za mentorje npr. manjša urna obremenitev v šoli itd.

-Nikjer v družbi se ne vrednoti izkušnje

prostovoljnega dela: npr. prednost pri vpisu v srednjo šolo, fakulteto ali kasneje v službo (na zahodu imajo prednost pri iskanju zaposlitve tisti, ki imajo izkušnjo s prostovoljnimi delom). Po novem je na voljo indeks neformalnega izobraževanja NEFIKS (finski model), kamor si bo lahko vsak prostovoljec vpisoval prostovoljske dejavnosti. Pri nas ga je pripravil Mladinski ceh skupaj z Ministrstvom za šolstvo. V tujini imaš ugled če delaš družbi koristno delo. Kaj pa pri nas?

2. Predlogi za razvoj prostovoljnega socialnega dela v Cerkvi na Slovenskem

A) Primer dobre prakse

V Zavodu sv. Stanislava sem zaposlena kot vzgojiteljica v Jegličevem dijaškem domu. V letošnjem šolskem letu pa sem bila imenovana za koordinatorico projektov Prostovoljno socialno delo v Zavodu. V prostem času se torej posvečam razvijanju, raziskovanju in izvajanju projektov. En projekt traja čez celo leto in je namenjen srednješolcem na škofijski klasični Gimnaziji (dijaki enkrat tedensko delajo v različnih ustanovah – z osnovnošolskimi otroki, slepimi, gluhihimi, duševno prizadetimi, bolnimi, ostarelimi itd.). Prostovoljcem nudimo izobraževanje, supervizijo, redna posvetovanja, mentorstvo, evalvacije in mala presenečenja (Miklavževanje, nagradne majice, končni izlet, ipd.). Mednarodni projekt »Shillong-Indija« pa je namenjen našim bivšim dijakom – študentom (celoletne priprave in izobraževanje, dvomesečno delo z revnimi otroki in sklepna evalvacija z javno predstavitvijo).

Kot katoliška ustanova smo dolžni mladim ponuditi možnosti za razvijanje krščanskih vrednot ter s tem način sooblikovanje skrbeče družbe in medčloveško solidarnost. Projekti Prostovoljno socialno delo so se razvili iz

Misijonskega krožka, ki je pričel delovati v šolskem letu 1996/97 kot interesna dejavnost znotraj dijaškega doma. V oba projekta je bilo do danes vključenih že več kot 350 dijakov in študentov. Bolj kot z besedo kaže misijonariti z dejanji je postalo vodilo 15 dijakov, ki so se prvi vključili v krožek. Kasneje se je misijonski krožek preimenoval v projekt Prostovoljno socialno delo in se razširil v šolskem letu 2000/01 tudi na Škofijsko klasično gimnazijo. *Prednost se v našem zavodu daje kulturi in šport., Čeprav smo katoliška ustanova pa je prostovoljno delo nekako na zadnjem tiru. Malo več posluha za prostovoljno delo je prišlo z novim vodstvom, ki je letos tudi potrdilo skupino za prostovoljno delo, ki naj bi bolj načrtno skrbela za promocijo in razvijanje prostovoljnega dela v našem zavodu.*

Za izvajanje projektov pa so potrebna tudi finančna sredstva, ki pa sem jih uspela po večini pridobiti preko javnih razpisov Mestne občine Ljubljana in Urada za mladino. Predvsem v materialnem smislu (prostori, administrativne storitve, namestitvev in hrana v času izobraževanj) nam je pomagal Zavod. Ker so državne blagajne vedno bolj prazne za podpora projektov prostovoljnega socialnega dela, bo v prihodnje velik problem, kako naj nadaljujemo, če ne bo večje podpore tudi s strani Cerkve.

Ker tudi sama usposabljam prostovoljce in pedagoške delavce, me je že nekaj organizacij povabilo k sodelovanju. Zastavlja se mi dilema, kako torej naprej. Ali nadaljevati začeto delo znotraj Cerkve ali se preusmeriti tja, kjer bo več posluha za prostovoljno delo?

Za kvalitetno delo pa so potrebni tudi ustrezni materialni pogoji in dodatna finančna sredstva, drugače je bolje, da se problema ne lotimo. Zaupam v božjo pomoč, zavedam se

tudi, da božji mlini večkrat meljejo zelo počasi, vendar pa to ni izgovor, da ne bi kaj spremenili oz. pospešili, saj gre predvsem za to, da delamo strokovno in kvalitetno. V primeru, da ne bom imela moralne in finančne podpore s strani Cerkve, bom najbrž omagala na pol poti, saj imam večkrat občutek, da se borim z mlino na veter in da zgubljam energijo za stvari, ki ne bi zahtevale ne vem kakšnega finančnega zalogaja (npr. nabava računalnika, ki je nujno potreben za izvajanje projektov).

Večkrat izgleda, da v Cerkvi na Slovenskem ni sposobnih laikov, ki bi prevzeli odgovorna mesta v Cerkvi in duhovniki so zato pretirano obremenjeni. Pri vseh svojih obveznostih na koncu pozabijo, da so duhovniki in duhovniško službo opravljajo samo še kot hobi. Politika odločanja pa je tudi še vedno v rokah moških.

Kar se tiče pridobivanja znanj in izkušenj za moje delo, sem morala sama poskrbeti (lastni prihranki) za podiplomski in mednarodni študij (Irska in Danska) s področja mednarodnega prostovoljnega dela, medtem ko sem se še dodatno izobraževala preko Sveta Evrope in Evropske Komisije. Obe organizaciji krijeta vse stroške izobraževanja. Kaj pa je Cerkev storila za svoje ude, da bi strokovno in kvalitetno opravljali svoje dolžnosti?

B) Predlogi za razvijanje Prostovoljnega socialnega dela v Cerkvi na Slovenskem:

-Potrebno bo najprej ozaveščanje vseh v Cerkvi o pomembnosti prostovoljnega dela in vrednote, ki ga le-ta prinaša.

-Nikakor ne bo šlo brez sodelovanja med laiki in posvečenimi – kleriki, potrebno je, da smo vsi enakovredni sodelavci, ki skupaj načrtujemo in izvajamo projekte, vrtičkarstvo

nas ne bo pripeljalo nikamor.

-Brez finančne podpore tudi ne bo šlo. Stalni finančni viri so zagotovilo, da se projekti lahko bolj profesionalizirajo in tako lahko postanejo model tudi za druge.

-Permanentno izobraževanje vseh – smo v času, ko ne zadostuje več samo fakultetno znanje, temveč so prav tako pomembna dodatna znanja.

-Potrebo je izkoristiti tiste institucije, ki nudijo ustrezna dodatna strokovna znanja kot so Svet Evrope, Evropska Komisija in druge organizacije znotraj Evrope, ki nudijo kvalitetna znanja.

-Marsikje lahko tudi mi kaj ponudimo Evropi oz. se lahko Evropa nauči od nas.

Da pa bomo lahko uresničili vse prej naštete cilje, bo treba storiti še in urediti sledeča področja:

-Konkordat med državo in Cerkvijo - še vedno ni rešen problem financiranja Cerkve na Slovenskem (kakšen bo način financiranja in kakšno bo sodelovanje z državo), potrebna bo bolj ustrezna davčna politika za donacije (trenutno se pripravlja zakonodaja za nevladne organizacije)

-V Cerkvi je potrebna čim močnejša usmerjenost k profesionalizaciji in formalizaciji nevladnih organizacij, združenj, društev, zavodov itd.

-Potrebno bo okrepiti nevladne organizacije znotraj Cerkve (strokovno in finančno) oz. jih ustanoviti, npr. organizacijo za razvijanje prostovoljnega dela, ki naj bi podala bolj načrtno smernice za razvoj te dejavnosti po župnijah.

-Glede razvijanja mednarodnega prostovoljnega dela – imamo privilegij, ker imamo misijonarje – ali bomo znali izkoristiti ta privilegij?

-Transparentnost na vseh nivojih – kdo je kdo v Cerkvi – nevladne katoliške organizacije, finančna transparentnost – dostopnost do letnih vsebinskih in finančnih poročil za javnost povezovanje med podobnimi organizacijami – ustanovitev krovnih organizacij, oblikovanje skupin pritiska in pripravo strategij razvoja za posamezna področja skupaj z državnimi organi, ki oblikujejo predloge za različne zakonodaje.

-Sodelovanje in povezovanje s tujino, mediji, z ostalimi sekularnimi organizacijami. Predvsem je treba gledati na skupno dobro in ne dlakocepiti, kdo je kdo oz. kam »kdo paše«.

-Razvijanje prostovoljnega dela naj bi bil predvsem odgovor na potrebe družbe in potrebe današnjega časa, promocija človekovih pravic in medčloveške solidarnosti, priložnost in pomoč osmišljanja življenja posameznikom in širši družbi, ustvarjanje socialnega kapitala

Sklep

Z vami lahko delim dogodek, ki se mi je zgodil pred kratkim. V dijaškem domu se je v

nedeljo popoldne oglasila mama enega od dijakov. Prišla je malo povprašat o svojem sinu. Gospa ni bila versko vzgojena in najin pogovor se je razvil v duhovni pogovor na temo razlogi za verovanje, kaj je to krščanstvo, zakaj so potrebni zakramenti itd. Gospa se mi je na koncu zahvalila za pogovor in povedala, da se o teh stvareh ni do sedaj mogla pogovoriti z nikomer. Zaupala mi je težko življenjsko zgodbo, ki jo je zelo obremenjevala in na koncu je izrazila, da odhaja z lažjim srcem. Ali se vsi tukaj zavedamo, da nam Gospod pošilja ljudi izven naših okvirov in zakonov, da bi lahko vodili ljudi k Njemu, ki je edini odrešenik sveta? Predvsem se mi zdi pomembno to, da smo konec koncev odprti za Božjega duha, ki veje, kjer hoče in da iščemo skupni jezik z dobromislečimi in delamo za skupno dobro.

Za konec pa še misel Matere Terezije, ki pravi takole: *Manj, ko imamo, več damo, lahko zveni kot absurd, vendar to je logika Ljubezni.*

Obilo božjega blagoslova želim vsem tukaj zbranim na poteh vašega poslanstva. Bog vas živi!

PREDSTAVITEV AVTORJA

Avtorica je zaposlena v Zavodu sv. Stanislava kot socialna pedagoginja v Jegličevem dijaškem domu, kjer opravlja službo svetovalnega, kurativnega in vzgojnega dela s srednješolci, z njihovimi starši in učitelji. Je koordinatorica projektov Prostovoljno socialno delo v Zavodu sv. Stanislava. Avtorica je eno leto pripravljala magisterij v tujini v okviru programa Socrates – Analiza evropske socialne politike in naredila mednarodno primerjalno analizo med Dansko, Irsko, EU in Slovenijo o mednarodnem prostovoljnem delu.

Avtoričini študijski interes je tudi področje človekovih pravic. V okviru mednarodnega združenja Šola za mir sodeluje pri izobraževanju učiteljev o vzgoji za človekove pravice. Drugače pa avtorica sodeluje na številnih domačih in mednarodnih posvetih in izobraževanjih na temo vzgoja za človekove pravice.

mag. Cveto Uršič

Evropsko leto invalidov 2003 – prispevek Cerkve na Slovenskem

“Države naj vzpodbujajo ukrepe za enakopravno udeležbo invalidov v verskem življenju svojih skupnosti”

... Države naj tudi vzpodbujajo verske oblasti, da vključijo informacije o invalidski politiki v usposabljanje za verske poklice kot tudi v versko izobraževalne programe ... Vzpodbujajo naj tudi dostopnost verske literature invalidom s posebnimi potrebami (slepim, slabovidnim, naglušnim in gluhim). (OZN, Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov, 1993, 12. pravilo)

Ljudje se odziva(mo)jo na invalidnost zelo različno. Tako lahko večkrat slišimo, da ‘zdravemu’ človeku, ko vidi najtežje telesno ali duševno invalidno osebo, ‘uide’ stavek: »Glej kakšen revež, ali ne bi bilo bolje, da bi umrl!« Drugi – tudi še dandanes – razumejo invalidnost kot božjo kazen. Tretjim so invalidi ‘možnost, s katero si bodo prislužili nebesa’, zato nanje gledajo kot na objekt usmiljenja in dobrodelnosti. Vendar noben od teh pogledov ne odseva niti sodobnega družbenega razumevanja invalidnosti niti nauka, ki ga uči Cerkev.

Sodobni mednarodni dokumenti temeljijo na ideji, da so invalidi enakovredni člani družbe, ki imajo pravico do enakih možnosti in enake obravnave v družbi. Da pa bi lahko invalidi uveljavljali te svoje temeljne pravice

(in seveda ob tem na drugi strani tudi obveznosti), je treba najprej okolico, v kateri živijo, in splošno javnost informirati in osvestiti o njihovih potrebah, potencialih in možnem prispevku k življenju v družbi. Zagotoviti je treba dostopnost fizičnega okolja in informacij ter komunikacij, zdravstvene in rehabilitacijske storitve, nadalje primerno vzgojo in izobraževanje, pa možnosti za zaposlitev, ustrezna finančna podpora, možnosti za sodelovanje v kulturnih dejavnostih, športu in v verskem življenju skupnosti! V Madridski deklaraciji, ki je nastala na Evropskem kongresu letos v Madridu ob razglasitvi Evropskega leta invalidov 2003, je posebej poudarjeno, da invalidi ostajajo ‘nevidni’ državljani oziroma, da je družba, ki iz svoje sredine izključi določeno število članov, osiromašena družba.

In kako gleda na človekove pravice invalidov Cerkev? V številnih dokumentih (če morda v tem trenutku ne uporabimo kot ‘vira’ Svetega pisma, v katerem je Kristusovo sporočilo zelo jasno – »kakor sem vas jaz ljubil, tako se tudi vi ljubite med seboj« Jn, 12; 34) poudarja, da je vsak človek oseba s pravico do spoštovanja in vsaka pravica, ki je dodeljena posamezniku, ustvarja v družbenem življenju pri drugih dolžnost, da to pravico priznajo in spoštujejo. “Ljudje

moramo živeti drug z drugim in delati za koristni drug drugega” (papež Janez XXIII. v Encikliki Pacem in Terris, 9, 12, 29, 39). Tudi papež Janez Pavel II. je pred leti v pismu udeležencem mednarodne konference ‘Invalidi v družbi’, ki jo je organiziral Papeški svet za pastoralno pomoč zdravstvenim delavcem v Vatikanu leta 1992, poudaril, da imajo invalidi pravico biti sprejeti v družbo in prevzeti odgovornost za svoja življenja. Nadalje je zapisal, da »družina, država in Cerkve – strukture, ki pomagajo človeku živeti v skupnosti – so povabljeni, da posebej sodelujejo, tako da bi se lahko kultura solidarnosti razvila in bi invalidi prevzeli odločujočo vlogo v svojih življenjih.«

In kako Cerkve na Slovenskem? V Sklepnem dokumentu Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem besed ‘invalid, invalidnost’ in drugih izrazov, s katerimi bi opisali to skupino vernikov, ne najdemo. Pojavi se samo v skupini bolnikov in to v poglavju 5.3.7. Pastoralna posebnih skupin, ko v 442. odstavku spregovori o pastoralni v ustanovah, kot so bolnišnice, vzgojno-varstveni domovi za osebe s prilagojenim programom itd. Kot so torej invalidi sicer na prvi pogled resnično ‘nevidni’, pa vendar sklepni dokument posredno, ko spregovori o temah ‘človek na prelomu tisočletja’, ‘Cerkve v službi človekovega življenja’, ‘Cerkve kraj skupnega življenja’, ‘karitativna dejavnost’ vključuje tudi to skupino vernikov. Vemo tudi – in ob tej priložnosti je treba izreči iskrene besede zahvale, da so v Cerkvi na Slovenskem številni invalidi zelo aktivni v življenju svojih ‘oltarnih’ skupnosti, da duhovniki in laiki dejavno prispevajo h kakovosti življenja posameznih invalidov, da delujejo različna združenja, v katerih sodelujejo invalidi in laiki itd.

Pa vendar je prav in potrebno, da na posinodalni laiški konferenci ocenimo naš

odnos tudi do te teme. Prav in potrebno je tudi, da se Cerkve na Slovenskem posebej pripravi na Evropsko leto invalidov 2003! Najprej bi bilo treba pripraviti nacionalni program (torej na ravni škofovske konference), ki bi vključeval tako pastoralne kot karitativne vidike delovanja. Seveda bi moral biti tak program na eni strani splošen, na drugi strani pa zelo konkreten. Upoštevati bi moral raznolikost posebnih potreb posameznih skupin invalidov, možnosti v posameznem kraju oziroma župniji, časovno dimenzijo še posebej pomembno da mora biti program pripravljen v dialogu in s sodelovanjem invalidov!

Naj omenimo samo nekatere možne aktivnosti in cilje takega programa:

- Omogočiti invalidom, da bodo lahko redno in aktivno sodelovali pri cerkvenih obredih (posebej nedeljskih mašah, duhovnih obnovah, verouku itd.)

- Pripraviti predavanja za vso župnijsko skupnost v smislu senzibiliziranja skupnosti za sprejetje invalidov v skupnost.

- V ŽPS vključiti predstavnika invalidov.

- Preveriti, ali so cerkveni in drugi župnijski prostori brez grajenih ovir.

V brošurici Naše poslanstvo št. 32 je v razmišljanju o seji ŽPS za mesec marec 2002 danih še nekaj možnih usmeritev za delo v župniji.

Kaj torej lahko rečemo ob koncu tega kratkega razmišljanja o človekovih pravicah invalidov in možnem prispevku Cerkve na Slovenskem k uresničevanju ciljev Evropskega leta invalidov? Ko danes v družbi prevladuje ideja, da se vsi ljudje rodimo svobodni in imamo enako dostojanstvo in enake pravice (1. člen Splošne deklaracije človekovih pravic), tudi Cerkve v svojem neposrednem delu v župnijah ali pa v pisnih dokumentih poudarja isto – morajo vsi invalidi imeti možnost dejavno sodelovati v

vsakodnevnem župnijskem življenju (in ne le enkrat letno, ko organiziramo posebno srečanje za bolne in ostarele!). Kristjan ne sme nikoli pozabiti, da "če en del trpi, trpijo z njim vsi deli" (1 Kor, 12, 26). Človek – naj bo odrasel ali otrok, moški ali ženska, lep ali grd, nadpovprečno pameten ali duševno prizadet – je vedno vreden največjega spoštovanja in ima pravico ter dolžnost sodelovati v življenju družbe in Cerkve.

Literatura:

1. Invalidi imajo pravico biti sprejeti v družbo in prevzeti odgovornost za svoja življenja, Papež Janez Pavel II., Prijatelj št. 2/1994, prevod Cveto Uršič
2. Izberi življenje – Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem, Družina, 2002.
3. Madridska deklaracija, 2002, v slovenščini izdal Svet invalidskih organizacij Slovenije.
4. Naše poslanstvo, 2002, št. 32.
5. Okrožnica Pacem in Terris; v: Družbeni nauk Cerkve, 1994, Mohorjeva družba, str. 281–315.
6. Splošna deklaracija človekovih pravic, OZN, 1948, Res. št. 217A (III).
7. Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov, OZN, 1993, Res. št. 48/96.
8. Sveto pismo stare in nove zaveze, 1996, Svetopisemska družba Slovenije.

Avtorji prispevkov

Danilo Siter, voditelj gibanja Zakonca na skupni poti (mednarodno gibanje Family Life)

Tomaž Merše, Društvo Družinska pobuda, Stara Osilnica

Tone Kunstelj, dr. med., voditelj Odbora za družino pri ŠPS, Ljubljana

Milena Pačnik in Danilo Kozoderc, načelnica in načelnik Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov

Franjo Šauperl, predsednik združenja Kolpingovih socialnih dejavnosti Slovenije, Maribor

mag. Melita Kordeš, ravnateljca Angelinega vrta pri Ušulinkah v Ljubljani

mag. Vladimira Leskovec, sociologinja, raziskovalka na TF v Ljubljani

Marko Rus, Združenje krščanskih poslovnežev Slovenije, Ljubljana

dr. Drago Rudel, predsednik Združenja krščanskih poslovnežev Slovenije, Ljubljana

Jožica Ličen, namestnica ravnatelja Škofijske karitas, Koper

Alojzij Štefan, generalni tajnik Slovenske karitas, Ljubljana

Marija Šterbenc, prdsednica ustanove Anin sklad, Ljubljana

Marija Maučec-Suša, Družinski center Betanija, Ljubljana

Marija Leskovec, socialna pedagoginja, Zavod sv. Stanislava, Lj.- Šentvid

mag Cveto Uršič, univ.dipl. pravnik (socialna politika) Radovljica

---

PRISPEVKI NA POSINODALNI LAIŠKI KONFERENCI

I. DEL (Zrno SKI 8, 1, 2003)

BESEDA UREDNIKA

DUHOVNO POGLABLJANJE IN SAMOSPRAŠEVANJE

Justin Stanovnik, BITI RESNIČEN

Bogdan Žorž, SLOVENSKI KATOLIŠKI IZOBRAŽENEC MED VERO, TRADICIJO IN STRAHOM

Boštjan Udovič, KRITIKA KOT NOSILEC RAZVOJA

dr. Peter Vencelj, KRISTJAN IN SLOVENSKA DRUŽBA

Slavko Samotorčan, SLOVENSKI KRISTJAN V ISKANJU SVOJE IDENTITETE

Mirko Potočnik, "VRTIČKARSKO RAZMIŠLJANJE" KOT DUHOVNA RAKASTA RANA V CERKVI

Jože Lun, KDAJ BODO VIDNE SPREMEMBE, KI JIH NAROČA SKUPNI DOKUMENT PLENARNEGA ZBORA CERKVE NA SLOVENSKEM

mag. Martin Lisec, POVABILO K "OPERATIVNEMU REALIZMU"

Metka Klevišar, NEKAJ MISLI O TEM, KAR SE MI ZDI BISTVENO ZA MOJE (NAŠE) KRŠČANSTVO

dr. France Cvelbar, VRTIČKARSTVO, OVIRA ZA USPEŠNO DELOVANJE LAIKOV

PROSTOR ZA LAIŠKO DELOVANJE

Andrej Grebenc, PRISPEVEK K ISKANJU TEMELJEV ZA BOLJŠE SODELOVANJE IN SPORAZUMEVANJE V CERKVI NA SLOVENSKEM

Vanja Kržan, POSVETOVANJE ALI SOODLOČANJE?

Katja Lampe, KATOLIŠKI LAIKI V PUBERTETI?

Igor Vovk, DRUŠTVO MMM - STIČIŠČE MLADIH NAŠI VTISI O POSINODALNEM DELU DUHOVNIKOV IN LAIKOV

MEDIJI

Andrej Arko, KATOLIŠKI MEDIJI NA SLOVENSKEM

Jože Bartolj, RADIO OGNJIŠČE 8 LET DELOVANJA

Marta Jakopič Kunaver, POSTSINODALNA RAZMIŠLJANJA O VERSKEM TISKU

II. DEL (Zrno SKI 8, 2, 2003)

BESEDA UREDNIKA

DRUŽINA IN MLADI

Danilo Siter, NOVA EVANGELIZACIJA IN DRUŽINSKA PASTORALA

Tomaž Merše, BOMO ZNALI IZBRATI PREDNOSTNE NALOGE?

Tone Kunstelj, POSINODALNE POTI

Milena Pačnik, Danilo Kozoderc, LAIČNA ZDRUENJA V PASTORALI MLADIH

Franjo Šauperl, POSINODALNE NALOGE LAIKOV IN KOLPINGOVO ZDRUŽENJE

mag. Melita Potočnik, KATOLIŠKI VRTEC IN VZGOJA ZA ŽIVLJENJE

NOVA EVANGELIZACIJA

mag. Vladimira Leskovec, NOVA EVANGELIZACIJA IN DUHOVNO SPREMLJANJE - IZZIV
ZA LAIKE

Marko Rus, CERKEV NA SLOVENSKEM IN NEKATIRI IZZIVI Z ZORNEGA KOTA
LAIČNEGA GOSPODARSKEGA DELAVCA, POSLOVNEŽA

dr. Drago Rudel, KRŠČANSKI POSLOVNEŽI IN NJIHOVA VLOGA V CERKVI NA
SLOVENSKEM

KARITATIVNE DEJAVNOSTI

Jožica Ličen, VERA BREZ DEL JE MRTVA (prim Jak 2, 26) ... ZATO IZBERI ŽIVLJENJE

Alojzij Štefan, DOBRODELNOST V PRIHODNJI EVROPI

Marija Šterbenc, ŽIVLJENJE V CERKVI - VZGOJA ZA MEDSEBOJNE ODNOSE

Marija Maučec Suša, IZ DUHA V ŽIVLJENJE! IZ PAPIRJA V ŽIVLJENJE!

Marija Leskovec, PROSTOVOLJNO SOCIALNO DELO

mag. Cveto Uršič, EVROPSKO LETO INVALIDOV 2003 - PRISPEVEK SLOVENSKE CERKVE

Izveček iz pravil društva

7. člen: Naloge društva so:

1. vzpodbujati člane k osebni in skupinski študiju perečih družbenih vprašanj v krščanskem duhu,
2. prirejati predavanja, seminarje in pogovore za člane društva, za ostale pa v skladu z veljavnimi predpisi in v okviru dejavnosti društva,
3. organizirati posvetovanja o posameznih vprašanjih s področja dejavnosti društva,
4. organizirati posebne tečaje za stalno izobraževanje,
5. izdajati društvene publikacije v skladu z veljavnimi predpisi in posredno ali neposredno sodelovati pri drugih javnih občilih,
6. objavljati svoja stališča k aktualnim vprašanjem,
7. povezovati svoje člane s prirejanjem družabnih srečanj, izletov in drugih oblik medsebojnega spoznavanja,
8. sodelovati s podobnimi organizacijami doma in po svetu.

Društvo Slovenski katoliški izobraženci (SKI) je članica mednarodne organizacije **Pax Romana**, ki ima svetovalni status pri Združenih narodih v New Yorku, Genevi in na Dunaju pa tudi pri Unescu v Parizu.

Pax Romana, in z njo SKI, si prizadeva izražati moderno kulturo v luči krščanske vere z naslednjimi cilji:

- s filozofskimi, znanstvenimi in tehnološkimi prispevki sodelovati v dialogu, da bi ugotovili, kako bi bolje izrazili krščansko vero v okviru današnje kulture in kako bi obogatili kulturo z bogastvom verovanja,
- kritično analizirati glavne ideje in mite, da bi napredovali k svobodnejši, odprtejši in tolerantnejši družbi,
- prispevati k razvoju pravičnosti, svoboščin, človekovih pravic in pravic narodov s ciljem ustvariti mir,
- pospeševati teološko ustvarjalnost ob upoštevanju posebne pristojnosti poklicnih teologov,
- pomagati kritičnim skupinam kristjanov pri usklajevanju njihove zvestobe evangeliju in intelektualne ter moralne odgovornosti,
- pospešiti sodelovanje in dialog tako med skupnostmi različnih verskih tradicij kot tudi med verujočimi in neverujočimi,
- vspodbuditi kulturne stike, ki temeljijo na spoštovanju različnosti, odpravi nadvlade in diskriminacije ter na priznavanju pluralizma krščanskih občestev.

BESEDA UREDNIKA

DRUŽINA IN MLADI

Danilo Siter

NOVA EVANGELIZACIJA IN DRUŽINSKA PASTORALA

Tomaž Merše

BOMO ZNALI IZBRATI PREDNOSTNE NALOGE?

Tone Kunstelj

POSINODALNE POTI

Milena Pačnik, Danilo Kozoderc

LAIČNA ZDRUENJA V PASTORALI MLADIH

Franjo Šauperl

POSINODALNE NALOGE LAIKOV IN KOLPINGOVO ZDRUŽENJE

mag. Melita Potočnik

KATOLIŠKI VRTEC IN VZGOJA ZA ŽIVLJENJE

NOVA EVANGELIZACIJA

mag. Vladimira Leskovec

NOVA EVANGELIZACIJA IN DUHOVNO SPREMLJANJE - IZZIV ZA LAIKE

Marko Rus

CERKEV NA SLOVENSKEM IN NEKATIRI IZZIVI Z ZORNEGA KOTA LAIČNEGA GOSPODARSKEGA DELAVCA, POSLOVNEŽA

dr. Drago Rudel

KRŠČANSKI POSLOVNEŽI IN NJIHOVA VLOGA V CERKVI NA SLOVENSKEM

KARITATIVNE DEJAVNOSTI

Jožica Ličen

VERA BREZ DEL JE MRTVA (prim Jak 2, 26) ... ZATO IZBERI ŽIVLJENJE

Alojzij Štefan

DOBRODELNOST V PRIHODNJI EVROPI

Marija Šterbenc

ŽIVLJENJE V CERKVI - VZGOJA ZA MEDSEBOJNE ODNOSE

Marija Maučec Suša

IZ DUHA V ŽIVLJENJE! IZ PAPIRJA V ŽIVLJENJE!

Marija Leskovec

PROSTOVOLJNO SOCIALNO DELO

mag. Cveto Uršič

EVROPSKO LETO INVALIDOV 2003 - PRISPEVEK SLOVENSKE CERKVE